

Sosiaaliturvaetuuksien ulosmittaus

Työryhmän mietintö

Oikeusministeriön julkaisuja, Mietintöjä ja lausuntoja 2023:14

Sosiaaliturvaetuuksien ulosmittaus

Työryhmän mietintö

Sosiaaliturvaetuuksien ulosmittaus -työryhmä

Julkaisujen jakelu

Distribution av publikationer

**Valtioneuvoston
julkaisuarkisto Valto**

Publikations-
arkivet Valto

julkaisut.valtioneuvosto.fi

Julkaisumyynti

Beställningar av publikationer

**Valtioneuvoston
verkkokirjakauppa**

Statsrådets
nätbokhandel

vnjulkaisumyynti.fi

Oikeusministeriö

CC BY-SA 4.0

ISBN pdf: 978-952-400-691-0

ISSN pdf: 2490-1172

Taitto: Valtioneuvoston hallintoyksikkö, Julkaisutuotanto

Helsinki 2023

Sosiaaliturvaetuuksien ulosmittaus Työryhmän mietintö

Oikeusministeriön julkaisuja, Mietintöjä ja lausuntoja 2023:14		Teema	Mietintöjä ja lausuntoja
Julkaisija	Oikeusministeriö		
Yhteisötekijä	Sosiaaliturvaetuuksien ulosmittaus -työryhmä	Sivumäärä	86
Kieli	suomi		

Tiivistelmä

Mietinnössä kuvataan sosiaaliturvaetuuksien ulosmittauksen nykytila käymällä läpi kaikki sosiaaliturvaetuudet. Lisäksi mietinnössä ehdotetaan muutoksia sosiaaliturvaetuuksien ulosmitattavuuteen ja yleisesti tulojen ulosmittausta koskeviin laskentasääntöihin.

Sosiaaliturvaetuslajien vaikutusta ulosmitattavuuteen ehdotetaan vähennettävän siten, että ulosmittauskiellosta säädettäisiin vain niiden etuuksien osalta, jotka on myönnetty eläke- tai sosiaalilainsäädännön nojalla määrättyyn tarkoitukseen. Muiden etuuksien ulosmitattavuus määräytyisi ainoastaan sillä perusteella, ylittääkö etuuden määrä suojaosuuden määrän. Muutos yksinkertaistaisi sosiaaliturvaetuuksien ulosmittausta ja parantaisi ulosottovelallisten yhdenvertaista kohtelua.

Ulosmittauksen laskentasääntöjä ehdotetaan uudistettavan kokonaisuutena mietinnössä hahmotellun mallin mukaisesti. Ehdotettujen laskentasääntöjen yksityiskohdat on tarkoitus tarkentaa hankkeen seuraavassa vaiheessa tehtävän vaikutusarvioinnin pohjalta. Tarkempaa arviointia vaativia seikkoja ovat suojaosuuden euromäärä, elatuksen varassa olevien henkilöiden huomioon ottamisen tapa ja euromäärä sekä ulosmittausprosentit eri tulotasolla. Ulosmittauksen laskentasääntöjä uudistettaessa tulee arvioida tarkemmin myös vapaakuukausia ja ulosmittauksen määrän rajoittamista sekä elatusapuvelkojen perintää koskevien säännösten muutostarpeet.

Asiasanat sosiaaliturva, ulosmittaus, ulosotto, velkaantuminen

ISBN PDF	978-952-400-691-0	ISSN PDF	2490-1172
Asianumero	VN/10364/2022	Hankenumero	OM042:00/2022

Julkaisun osoite <https://urn.fi/URN:ISBN:978-952-400-691-0>

Utmätning av socialskyddsförmåner Arbetsgruppens betänkande

Justitieministeriets publikationer, Betänkanden och utlåtanden 2023:14 Tema Betänkanden och utlåtanden

Utgivare Justitieministeriet

Utarbetad av Arbetsgruppen för utmätning av socialskyddsförmåner
Språk finska

Sidantal 86

Referat

Nuläget i fråga om utmätning av socialskyddsförmåner beskrivs i betänkandet i form av en genomgång av alla socialskyddsförmåner. I betänkandet föreslås även ändringar i socialskyddsförmånernas utmättningsbarhet och mer allmänt i de beräkningsregler som gäller utmätning av inkomster.

Det föreslås att förmånsslagens inverkan på utmättningsbarheten minskas så att utmättningsförbud endast ska gälla förmåner som beviljas för ändamål som fastställts med stöd av pensionslagstiftningen eller sociallagstiftningen. De övriga förmånernas utmättningsbarhet ska bestämmas endast på grundval av huruvida förmånsbeloppet överstiger det skyddade beloppet. Ändringen förenklar utmätningen av socialskyddsförmåner och främjar en jämlik behandling av utsökningsgäldenärer.

Det föreslås att beräkningsreglerna för utmätning ses över som en helhet i enlighet med den modell som beskrivs i betänkandet. Avsikten är att detaljerna i de föreslagna beräkningsreglerna ska preciseras utifrån en konsekvensbedömning som görs i projektets följande fas. Omständigheter som kräver närmare bedömning är det skyddade beloppet i euro, sättet att beakta personer som gäldenären försörjer och eurobeloppet för detta samt utmätningprocenterna på olika inkomstnivåer. När beräkningsreglerna för utmätning ses över ska också behoven att ändra bestämmelserna om fria månader och begränsning av utmättningsbeloppet och om indrivning av underhållsbidragsskulder bedömas närmare.

Nyckelord socialskydd, utmätning, utsökning, skuldsättning

ISBN PDF 978-952-400-691-0

Ärendenummer VN/15365/2021

ISSN PDF 2490-1172

Projektnummer OM054:00/2020

URN-adress <https://urn.fi/URN:ISBN:978-952-400-691-0>

Sisältö

Oikeusministeriölle	7
1 Johdanto	9
1.1 Tausta.....	9
1.2 Valmistelu.....	9
1.3 Selvityksen kohteesta ja mietinnön rakenteesta	10
2 Nykytilan kuvaus	11
2.1 Sosiaaliturvaetuksien ulosmittausta koskeva sääntely.....	11
2.2 Tulojen ulosmittaus.....	12
2.3 Sosiaaliturvaetuksien ulosmitattavuus	13
2.3.1 Opintoetudet	13
2.3.2 Perhe-etuudet	15
2.3.2.1 Vanhempainpäivärahat	15
2.3.2.2 Lastenhoidon tuet	16
2.3.2.3 Muut perhe-etuudet.....	17
2.3.3 Sairausvakuutuslain mukaiset muut etuudet	18
2.3.4 Kuntoutusetuudet ja kuntoutusrahaetuudet	19
2.3.5 Työttömyysetuudet	21
2.3.6 Aikuiskoulutusetuudet.....	23
2.3.7 Vuorottelukorvaus.....	23
2.3.8 Eläke-etuudet.....	24
2.3.8.1 Kansaneläke	24
2.3.8.2 Takuueläke.....	25
2.3.8.3 Työeläkkeet	26
2.3.8.4 Eläketuki	27
2.3.8.5 Lapsikorotus	27
2.3.8.6 Rintamalisä ja ylimääräinen rintamalisä	28
2.3.8.7 Perhe-eläkkeet	28
2.3.9 Vammaisetuudet	30
2.3.10 Omaishoitajalle maksettava hoitopalkkio	30
2.3.11 Asumisen tuet	31
2.3.12 Sotilasavustus	31
2.3.13 Toimeentulotuki	32
2.4 Sosiaaliturvaetuksien yhdistelmien ulosmittaus esimerkkitapauksin kuvattuna .	33
2.4.1 Työttömyysetuuksiin liittyvät yhdistelmät	33
2.4.2 Eläke-etuuksiin liittyvät yhdistelmät.....	38

3	Nykytilan arviointi ja kehittämis ehdotukset	44
3.1	Sosiaaliturvaetuksien ulosmittaus.....	44
3.1.1	Nykytilan arviointi	44
3.1.2	Kehitysehdotus: sosiaaliturvaetuksien yhdenmukaisempi kohtelu ulosmittauksessa	45
3.2	Tulojen ulosmittausjärjestelmä	46
3.2.1	Nykytilan arviointi	46
3.2.2	Ehdotus tulojen ulosmittausjärjestelmän kehittämiseksi	51
3.2.2.1	Kehittämisen lähtökohtia	51
3.2.2.2	Ulosmittauksen aloittamisen alaraja eli suojaosuus	52
3.2.2.3	Yksinkertaisemmat ulosmittauksen laskentasäännöt.....	56
4	Yhteenveto	65
	Liite 1 Sosiaaliturvaetuksien ulosmittauskelpoisuus	66
	Liite 2 Toimeentulotuessa yksin asuvien huomioon otetut menot ja tulot keskimäärin ajalla 12/2021–11/2022	71
	Liite 3	72
	Vaihtoehto 1	72
	Liite 4	77
	Vaihtoehto 2a	77
	Vaihtoehto 2b	82

OIKEUSMINISTERIÖLLE

Oikeusministeriö asetti 28.4.2022 työryhmän laatimaan kuvauksen sosiaaliturvaetuuksien ulosmittauksen nykytilasta ja esittämään vaihtoehdot sosiaaliturvaetuuksiin liittyvän ulosmittausjärjestelmän uudistamiseksi. Työn tavoitteeksi asetettiin arvioida sosiaaliturvaetuuksien suhdetta ulosmittaukseen kokonaisuutena ja esittää uudistusvaihtoehtoja, joilla yksinkertaistetaan ulosmittausjärjestelmää. Työryhmän tuottaman aineiston on tarkoitus muodostaa pohja selvitystyön toiselle vaiheelle, jossa toteutetaan ehdotettujen uudistusvaihtoehtojen vaikutusten arviointi. Kokonaisuutena selvitystyöllä luodaan tietopohjaa ulosmittausjärjestelmän uudistamiselle. Työryhmän työn määräajaksi asetettiin ensin 31.10.2022 ja sitä jatkettiin 28.2.2023 saakka.

Työryhmän puheenjohtajaksi nimettiin hallitusneuvos Terhi Salmela oikeusministeriöstä ja jäseniksi finanssineuvos Jukka Mattila valtiovarainministeriöstä, erityisasiantuntija Ritva Liukonen sosiaali- ja terveysministeriöstä, hallitussihteeri Pekka Paaermaa sosiaali- ja terveysministeriöstä, juristi Antti Partanen Kansaneläkelaitoksesta ja johtava hallintovouti Riina Tammenkoski Ulosottolaitoksesta. Työryhmän sihteerinä toimi Elisa Musakka 31.12.2022 saakka.

Työryhmä kokoontui toimikautensa aikana yhteensä yhdeksän kertaa ja kokoukset pidettiin etäkokouksina. Työryhmä kuuli kokouksessa 19.1.2023 valtakunnanvouti Juhani Toukolaa Ulosottolaitoksesta.

Työryhmä esittää, että sosiaaliturvaetuslajien vaikutusta ulosmitattavuuteen vähennetään siten, että ulosmittauskiellosta säädettäisiin vain niiden etuuksien osalta, jotka on myönnetty eläke- tai sosiaalilainsäädännön nojalla määrättyyn tarkoitukseen. Muiden etuuksien ulosmitattavuus määräytyisi työryhmän ehdotuksen mukaan ainoastaan sillä perusteella, ylittääkö etuuden määrä suojaosuuden määrän. Muutos yksinkertaistaisi sosiaaliturvaetuuksien ulosmittausta ja parantaisi ulosottovelallisten yhdenvertaista kohtelua. Lisäksi työryhmä ehdottaa ulosmittauksen laskentasääntöjen uudistamista kokonaisuutena työryhmän hahmotteleman mallin mukaisesti. Ehdotettujen laskentasääntöjen yksityiskohdat on tarkoitus tarkentaa hankkeen seuraavassa vaiheessa tehtävän vaikutusarvioinnin pohjalta. Tarkempaa arviointia vaativia seikkoja ovat suojaosuuden euromäärä, elatuksen varassa olevien henkilöiden huomioon ottamisen tapa ja euromäärä sekä

ulosmittausprosentit eri tulotasoilla. Ulosmittauksen laskentasääntöjä uudistettaessa tulee arvioida tarkemmin myös vapaakuukausia ja ulosmittauksen määrän rajoittamista sekä elatusapuvielkojen perintää koskevien säännösten muutostarpeet.

Saatuana työnsä päätökseen työryhmä luovuttaa kunnioittavasti mietintönsä oikeusministeriölle.

Helsingissä 28 päivänä helmikuuta 2023

Terhi Salmela

Jukka Mattila

Pekka Paaermaa

Riina Tammenkoski

Ritva Liukonen

Antti Partanen

1 Johdanto

1.1 Tausta

Pääministeri Sanna Marinin hallituksen ohjelman mukaan hallitus selvittää pikaisesti vaalikauden alussa ulosottokaaren muutostarpeet, esimerkiksi velallisen suojaosan kohdalla, ja tekee tarvittavat lainsäädännölliset muutokset. Muutostarpeista tehtiin selvitys valtioneuvoston selvitys- ja tutkimustoiminnan hankkeena. Selvitystyön tulokset julkaistiin 26.5.2021 tutkimusraportissa [Ulosottovelka, sosiaaliturva ja työn tarjonta](#)¹. Oikeusministeriö pyysi tutkimusraportista lausuntoja ja saadusta lausuntopalautteesta julkaistiin tiivistelmä ([Ulosottokaaren muutostarpeet: Tutkimusraportti Ulosottovelka, sosiaaliturva ja työn tarjonta : Lausuntotiivistelmä](#)).

Selvityksen ja siitä saadun lausuntopalautteen pohjalta hallitus linjasi työllisyystoimia koskevassa kannanotossaan 11.2.2022, että hallitus valmistelee syysistuntokaudella 2022 eduskunnalle annettavaksi vapaakuukausien lisäämistä koskevan hallituksen esityksen. Lisäksi päätettiin käynnistää selvitys ulosmittauksen laskentasääntöjen ja sosiaaliturvaetuuksien yhteensovittamisesta.

1.2 Valmistelu

Oikeusministeriö asetti selvityksen toteuttamiseksi Sosiaaliturvaetuuksien ulosmittaus-työryhmän, jonka tehtävänä oli laatia kuvaus sosiaaliturvaetuuksien ulosmittauksen nykytilasta ja esittää vaihtoehdot sosiaaliturvaetuuksiin liittyvän ulosmittausjärjestelmän uudistamiseksi. Asettamispäätöksen mukaan tavoitteena oli, että sosiaaliturvaetuuksien suhdetta ulosmittaukseen arvioidaan kokonaisuutena ja että esitetyillä uudistusvaihtoehtoilla tavoitellaan järjestelmän yksinkertaistamista. Työryhmän tuottaman aineiston on tarkoitus muodostaa pohja selvitystyön toiselle vaiheelle, jossa toteutetaan ehdotettujen uudistusvaihtoehtojen vaikutusten arviointi, työllisyysvaikutukset mukaan lukien. Kokonaisuutena selvitystyöllä luodaan tietopohjaa ulosmittausjärjestelmän uudistamiselle.

1 Isotalo – Kanninen – Karhunen – Maczulskij – Ravaska 2021, Ulosottovelka, sosiaaliturva ja työn tarjonta

Työryhmän toimikaudeksi asetettiin asettamispäätöksessä 1.5.–31.10.2022. Työryhmän toimikautta jatkettiin oikeusministeriön päätöksellä 28.2.2023 saakka, koska työryhmän työtä ei ollut kiireellisten lainvalmistelutehtävien vuoksi mahdollista saada valmiiksi alkuperäisessä määräajassa.

Työryhmä kokoontui toimikautensa aikana yhdeksän kertaa. Työryhmässä oli oikeusministeriön lisäksi edustus valtiovarainministeriöstä, sosiaali- ja terveysministeriöstä, Kansaneläkelaitoksesta ja Ulosottolaitoksesta.

Esityksen valmisteluasiakirjat ovat julkisessa palvelussa osoitteessa <https://oikeusministerio.fi/hankkeet-ja-saadostvalmistelu> tunnuksella [OM042:00/2022](https://oikeusministerio.fi/hankkeet-ja-saadostvalmistelu).

Ulosottokaareen tehtiin kaksi merkittävää muutosta selvitystyön ollessa käynnissä eduskunnan syysistuntokauden 2022 aikana. Ensinnäkin vapaakuukausien määrää lisättiin pysyvällä ulosottokaaren muutoksella, joka tulee voimaan 1.5.2023. Toiseksi velallisen suojaosuutta korotettiin väliaikaisella lainmuutoksella. Korotettu suojaosuus on voimassa 1.1.–31.12.2023.

1.3 Selvityksen kohteesta ja mietinnön rakenteesta

Sosiaaliturvan tarkoituksena on turvata ihmisille riittävä toimeentulo ja huolenpito kaikissa elämäntilanteissa. Sosiaaliturva koostuu palveluista ja toimeentuloa turvaavista rahallisista etuuksista. Selvityksessä käsitellään sosiaaliturvaan kuuluvia rahallisia etuuksia eli *sosiaaliturvaetuuksia* ja niiden ulosmittausta.

Sosiaaliturvaetuuksien ulosmittauksen nykytila kuvataan jaksossa 2. Työryhmän arvio nykytilasta ja esitys järjestelmän uudistamiseksi esitetään jaksossa 3. Työryhmä on päätenyt esittämään muutoksia yhtäältä sosiaaliturvaetuuksien ulosmitattavuuteen ja toisaalta määräajoin maksettavien tulojen ulosmittausjärjestelmään yleisesti.

2 Nykytilan kuvaus

2.1 Sosiaaliturvaetuuksien ulosmittausta koskeva sääntely

Sosiaaliturvaetuuksien ulosmitattavuutta koskevaa sääntelyä on yhtäältä ulosottokaareissa ja toisaalta eläke- ja sosiaalilainsäädännössä. Ulosottokaaren 4 luvun 19 §:n mukaan avustusta tai kustannusten korvausta, joka on myönnetty eläke- tai sosiaalilainsäädännön nojalla määrättyyn tarkoitukseen, ei saa ulosmitata. Ulosottokaareissa säädetty ulosmittauskielto koskee siten vain määrättyyn tarkoitukseen myönnettyjä avustuksia ja korvauksia. Tällaisia ovat muun muassa toimeentulotuki, asumistuki ja lapsilisä.

Eläke- ja sosiaalilainsäädännössä säädetään lisäksi useita etuuslajeja koskevista ulosmittauskielloista. Jos kyseessä ei kuitenkaan ole ulosottokaareissa tarkoitettulla tavalla määrättyyn tarkoitukseen myönnetty avustus tai kustannusten korvaus, sosiaali- tai eläkelainsäädännön nojalla ulosmittauskelvoton etuus otetaan huomioon velallisen tulona muuta tuloa ulosmitattaessa. Tämä johtuu ulosottokaaren 4 luvun 45 §:n säännöksestä, jonka mukaan palkan ulosmittauksessa ulosmitattava määrä lasketaan velallisen tulojen ja toimeentuloetuuksien yhteismäärästä (*tulopohja*). Tulopohjaan kuuluvat kaikki velallisen saamat palkat ja luontoisedut sekä ulosmittauskelpoiset ja ulosmittauskelvottomat eläkkeet ja muut palkan sijasta maksettavat toimeentuloetuedet. Yksittäisestä ulosmittauskelpoisesta tulosta tai etuudesta saadaan tällöin ulosmitata säännönmukaista suurempi määrä. Tulopohjaan eivät kuulu sellaiset avustukset, korvaukset ja muut varat, joita koskee ulosottokaareissa säädetty ulosmittauskielto.

Määräajoin maksettavien tulojen ulosmittaus edellyttää aina lisäksi sitä, että velallisen tulopohjaan laskettavat nettotulot ylittävät suojaosuuden määrän. Sosiaaliturvaetuuksien ulosmittauksen kannalta on siten merkityksellistä, mitä ulosottokaareissa yleisesti säädetään määräajoin maksettavien tulojen ulosmittauksesta ja sen määrästä. Tämän vuoksi seuraavassa jaksossa 2.2 selostetaan lyhyesti ulosottokaareissa säädetty, määräajoin maksettavien tulojen ulosmittauksessa noudatettavat laskentasäännöt.

Jaksossa 2.3. kuvataan tarkemmin sosiaaliturvaetuuksien ulosmitattavuus etuuslajeittain. Jakson keskeisin sisältö on tiivistetty liitteeseen 1, jossa esitetään taulukkomuodossa yhteenveto etuuksien ulosmitattavuudesta ja huomioon ottamisesta tulopohjassa. Jakson 2.3. tekstissä kuvataan tarkemmin, mistä kussakin etuudessa on kyse. Etuuksien euromäärää on mahdollisuuksien mukaan kuvattu niiden etuuksien osalta, jotka ovat ulosmittauskelpoisia tai velallisen tulopohjassa huomioon otettavia.

Etuuksien ja suojaosuuden määriä on käsitelty tässä mietinnössä pääasiassa vuoden 2022 syksyllä voimassa olleiden euromäärien mukaisina. Suojaosuuteen ja osaan etuuksista kohdistuu vuonna 2023 väliaikainen tasokorotus, ja siksi työryhmä on pitänyt perusteltuna käyttää mietinnössä vuonna 2022 voimassa olleita euromääriä.

2.2 Tulojen ulosmittaus

Määräajoin maksettavista tuloista ulosmitattavan määrän laskemisessa määritellään velalliselle *suojaosuus* sekä niiden tulojen määrä, joista ulosottopidätys lasketaan eli *velallisen tulopohja*. Jos tulopohjaan kuuluvien tulojen yhteismäärä on enintään suojaosuuden määrä, tuloista ei tehdä ulosmittausta.

Velallisen tulopohjaan kuuluvat kaikki velallisen saamat palkat ja luontoisedut sekä ulosmittauskelpoiset ja ulosmittauskelvottomat eläkkeet ja muut palkan sijasta maksettavat toimeentuloetuudet. Velallisen tulopohjaa laskettaessa tuloista vähennetään veron ennakonpidätys sekä velallisen maksettava työeläkemaksu ja työttömyysvakuutusmaksu. Tulot huomioidaan näin ollen ulosottopidätystä laskettaessa nettomääräisinä.

Suojaosuus koostuu kahdesta osasta: velallisen itsensä osalta laskettavasta osuudesta ja velallisen elatuksen varassa olevan puolison, oman lapsen ja puolison lapsen osalta laskettavasta osuudesta. Suojaosuudesta säädetään ulosottokaarella ja sen määrä tarkistetaan oikeusministeriön asetuksella vuosittain kansaneläkeindeksin muutosta vastaavasti. Vuonna 2022 velallisen osalta laskettava suojaosuus oli 696 euroa kuukaudessa ja elatuksen varassa olevan henkilön osalta 250,20 euroa kuukaudessa. Suojaosuuteen tehtiin vuoden 2023 ajaksi tasokorotus väliaikaisella lailla siten, että suojaosuuden määrä on vuonna 2023 velallisen itsensä osalta 922,50 euroa kuukaudessa. Elatuksen varassa olevan henkilön osalta laskettavaan suojaosuuteen tehtiin indeksitarkistus, jonka myötä se on 269,70 euroa kuukaudessa vuonna 2023.

Seuraava taulukko kuvaa suojaosuuden määrää vuonna 2022 tilanteessa, jossa velallisella ei ole yhtään henkilöä elatuksen varassa, sekä tilanteissa, joissa velallisella on joko yksi, kaksi tai kolme elatuksen varassa olevaa henkilöä.

Suojaosuudessa huomioon otettavat henkilöt	Velallinen yksin	Velallinen + 1 elätettävä	Velallinen + 2 elätettävää	Velallinen + 3 elätettävää
Suojaosuus €/kk	696	946,20	1 196,40	1 446,60

Suojaosuuden määrä vaikuttaa siihen, minkä laskentasäännön mukaan velallisen tulojen ulosmittaus lasketaan. Jos velallisen nettotulot ovat yli suojaosuuden ja enintään kaksi kertaa suojaosuus, velallinen kuuluu tulorajausmittauksen piiriin. Tulorajausmittauksessa tuloista ulosmitattava määrä lasketaan velallisen kannalta lievimmän laskentasäännön mukaan: suojaosuuden ylittävistä nettotuloista ulosmitataan tällöin kaksi kolmasosaa. Jos velallisen nettotulot ovat yli kaksi kertaa suojaosuus ja enintään neljä kertaa suojaosuus, nettotuloista ulosmitataan yksi kolmasosa. Jos velallisen nettotulot ovat yli neljä kertaa suojaosuuden määrä, ulosmittaus tehdään ankarimman laskentasäännön mukaan: nettotuloista ulosmitataan tällöin yksi kolmasosa neljä kertaa suojaosuuden määrää vastaavasta tulonosasta ja lisäksi neljä viidesosaa sen ylittävästä tulonosasta. Tuloista ulosmitataan kuitenkin enintään puolet.

Velallinen voi saada helpotusta määrääjain maksettavien tulojen ulosmittaukseen siten, että hänelle myönnetään vapaakuukausia (UK 4:52 ja 53), ulosmittauksen määrää rajoitetaan säännönmukaisesta (UK 4:51) tai ulosmittauksen aloittamista lykätään (UK 4:51a) ulosottokaareissa säädettyillä perusteilla. Ulosmittaus voidaan toimittaa säännönmukaista suurempana, jos perittävänä on lapselle maksettava elatusapu tai siihen rinnastettava vahingonkorvaus (UK 4:54).

Muiden kuin määrääjain maksettavien tulojen ulosmittaus toimitetaan siten, että tuloista jätetään ulosmittaamatta kaksi kolmasosaa kustakin erästä. Jos velallisen tulot kuitenkin muodostuvat keskimäärin niin suuriksi, että määrääjain maksettuina niistä ulosmitattaisiin ankarimman laskentasäännön mukaan, ulosmittaus toimitetaan myös muista kuin määrääjain maksettavista tuloista sanotun ankarimman laskentasäännön mukaisesti. Velallista on näissä tilanteissa kuultava.

2.3 Sosiaaliturvaetuksien ulosmitattavuus

2.3.1 Opintoetuuudet

Opintoetuksista säädetään pääasiassa opintotukilaissa (65/1994). Opintotuki turvaa opiskelijan toimeentulon peruskoulun jälkeisten päätoimisten opintojen aikana. Opintotukeen kuuluvat *opintoraha* ja *opintolainan valtiontakaus* sekä osalle opiskelijoita myönnettävä

asumislisä. Opintotukilain mukaan opintorahaa, asumislisää tai opintolainaa ei saa ulosmitata. Opintoraha on kuitenkin palkan sijasta maksettava toimeentuloetus, ja se lasketaan siten velallisen tulopohjaan muita ulosmittauskelpoisia tuloja ulosmitattaessa. Asumislisä on sosiaalilainsäädännön perusteella määrättyyn tarkoitukseen myönnetty avustus tai kustannusten korvaus, joten sitä ei lasketa velallisen tulopohjaan. Opintolainaa ei ole palkan sijasta maksettava toimeentuloetus, vaan laina, joten sitä ei oteta huomioon velallisen tulona muita tuloja ulosmitattaessa.

Jos henkilö on nostanut opintolainaa korkeakouluopintojen aikana ja hän valmistuu määräajassa, Kela maksaa osan opintolainasta *opintolainahyvityksenä*. Opintolainahyvitys maksetaan Kelasta suoraan opintolainan antaneelle rahalaitokselle opintolainan lyhennykseksi. Kyseessä on määrättyyn tarkoitukseen myönnetty avustus, jota koskee ulosottokaareissa säädetty ulosmittauskielto. Opintolainahyvitystä ei siten saa ulosmitata eikä laskea mukaan velallisen tulopohjaan ulosmitattaessa velallisen muita ulosmittauskelpoisia tuloja.

Kela voi maksaa *korakoavustuksena* valtion takaaman opintolainan korot kokonaisuudessaan opiskelijan puolesta. Korakoavustusta voi saada, jos henkilön tulot eivät ylitä säädettyä tuloarajaa eikä pankki enää lisää korkoja opintolainaan, vaan laskuttaa korot opintolainan ottajalta. Korakoavustus on määrättyyn tarkoitukseen sosiaalilainsäädännön nojalla myönnettävä avustus, jota koskee ulosottokaareissa säädetty ulosmittauskielto. Korakoavustusta ei siten saa ulosmitata eikä laskea mukaan velallisen tulopohjaan ulosmitattaessa velallisen muita ulosmittauskelpoisia tuloja.

Lukio-opintoja, ammatillista peruskoulutusta tai aikuisille tarkoitettuja perusopintoja suorittava henkilö voi saada *koulumatkatukea* korvaamaan koulumatkojen kustannuksia. Koulumatkatuksesta säädetään koulumatkatukilaissa (48/1997). Koulumatkatuki on määrättyyn tarkoitukseen sosiaalilainsäädännön nojalla myönnettävä avustus, jota koskee ulosottokaareissa säädetty ulosmittauskielto. Koulumatkatukea ei siten saa ulosmitata eikä laskea mukaan velallisen tulopohjaan ulosmitattaessa velallisen muita ulosmittauskelpoisia tuloja.

Yhteenvedon opintoetuuksien osalta voidaan todeta, ettei mikään opintoetuuksista ole ulosmittauskelpoista tuloa. Opintoraha on ainoa opintoetus, joka lasketaan velallisen tulopohjaan, jos velallisella on muuta ulosmittauskelpoista tuloa, esimerkiksi palkkatuloja. Jos opintorahan ja velallisen muiden ulosmittauskelpoisten nettotulojen yhteismäärä ylittää velallisen suojaosuuden, velallisen muista tuloista tehdään ulosmittaus ottaen tulona huomioon myös ulosmittauskelpoton opintoraha. Vuonna 2022 opintorahan määrä on esimerkiksi itsenäisesti asuvalle 18 vuotta täyttäneelle toisen asteen opiskelijalle ja korkeakouluopiskelijalle 268,23 euroa kuukaudessa 1.8.2022 lukien.

2.3.2 Perhe-etuudet

2.3.2.1 Vanhempainpäivärahat

Vanhempainpäivärahoista säädetään sairausvakuutuslaissa (1224/2004). Vanhempainpäivärahoja koskevaa lainsäädäntöä on uudistettu ja uudet säännökset tulivat voimaan 1.8.2022. Vanhempainpäivärahat myönnetään uudistetun lainsäädännön mukaan, jos lapsen laskettu syntymäaika on aikaisintaan 4.9.2022. Jos lapsi kuitenkin syntyi ennenaikaisesti 29.7.2022 tai sitä aiemmin, vanhempainpäivärahat myönnetään vanhan lainsäädännön mukaan. Tässä mietinnössä käsitellään uuden lainsäädännön mukaisia vanhempainpäivärahoja.

Vanhempainpäiväraha on yhteinen nimitys etuuksille, joita ovat raskausraha ja erityisraskausraha sekä vanhempainraha ja vanhempainraha osittaisena. *Raskausrahaa* maksetaan raskausvapaan ajalta raskaana olevalle vanhemmalle enintään 40 arkipäivän yhtäjaksoiselta kaudelta. *Erytysraskausrahaa* voi saada, jos raskaana oleva henkilö joutuu olemaan poissa töistä ennen varsinaisen raskausrahan saamista johtuen siitä, että työssä altistuisi kemiallisille aineille, säteilylle tai tarttuvalla taudilla. Lapsen synnyttyä vanhempainvapaan ajalta maksetaan *vanhempainrahaa*. Synnyttävä vanhempi voi saada vanhempainrahaa heti raskausrahan jatkoksi, vaikka lapsi ei olisi vielä syntynyt. Vanhempainrahaa maksetaan *osittaisena vanhempainrahana*, jos henkilö hoitaa lasta osan päivästä ja on samanaikaisesti osa-aikatyössä.

Kaikkien edellä sanottujen vanhempainpäivärahojen määrä lasketaan samalla tavalla, eikä määrän laskentatapa ole muuttunut 1.8.2022 voimaantulevan perhevapaaudistuksen yhteydessä. Päivärahan määrä perustuu henkilön vuosituloon. Raskausrahaa maksetaan korotettuna koko ajalta ja vanhempainrahaa 16 ensimmäiseltä arkipäivältä. Korotettu päiväraha on enintään 90 prosenttia tuloista.

Jos henkilöllä ei ole lainkaan tuloja tai hänen vuositulonsa jäävät alle tulorajan, hänelle maksetaan vähimmäispäiväraha, jonka määrä vuonna 2022 on 30,71 euroa arkipäivältä 1.8.2022 alkaen. Arkipäiviksi lasketaan päivät maanantaista lauantaihin lukuun ottamatta arkipyhiä. Vähimmäispäivärahan bruttomäärä on näin ollen noin 768 euroa (25 pv * 30,71 euroa) kuukaudessa. Vähimmäispäivärahan ennakonpidätys on 20 %, joten jos henkilöllä ei ole muuta tuloa kuin vähimmäispäiväraha, hänen nettotulonsa ovat noin 614 euroa kuukaudessa.

Sairausvakuutuslaissa ei säädetä edellä sanottuja vanhempainpäivärahoja koskevista ulosmittauskielloista. Vanhempainpäivärahat eivät myöskään ole määrättyyn tarkoitukseen myönnettyjä avustuksia, joiden ulosmittaus olisi ulosottokaaren nojalla kielletty. Näin ollen raskausrahasta, erityisraskausrahasta, vanhempainrahasta ja osittaisesta vanhempainrahasta tehdään ulosmittaus, jos velallisen tulopohjaan kuuluvat nettotulot ylittävät

suojaosuuden määrän. Vuonna 2022 suojaosuus esimerkiksi velalliselle, jolla on yksi elatuksen varassa oleva henkilö, oli 946,20 euroa kuukaudessa. Suojaosuus velalliselle, jolla ei ole yhtään elatuksen varassa olevaa henkilöä, oli 696 euroa kuukaudessa. Vähimmäispäivärahan suuruinen vanhempainpäiväraha jää näin ollen alle suojaosuuden eikä siitä tehdä ulosmittausta, ellei velallisella ole muita tulopohjaan laskettavia tuloja niin paljon, että nettotulojen yhteismäärä ylittää suojaosuuden määrän.

2.3.2.2 Lastenhoidon tuet

Vanhempainvapaan jälkeen lapsen hoito voidaan järjestää eri tavoin. Kelan maksamia lastenhoidon tukia ovat kotihoidon tuki, joustava hoitoraha, osittainen hoitoraha ja yksityisen hoidon tuki. Lastenhoidon tuista säädetään laissa lasten kotihoidon ja yksityisen hoidon tuesta (1128/1996).

Kotihoidontukea maksetaan, jos alle 3-vuotiaalla lapsella ei ole kunnallista varhaiskasvatuspaikkaa. Kotihoidon tukeen kuuluvat *hoitoraha*, johon perheen tulot eivät vaikuta, *hoitolisä*, johon perheen yhteenlasketut tulot vaikuttavat, ja mahdollinen *kuntalisä*, jos henkilön kotikunta maksaa sitä. Hoitoraha maksetaan jokaisesta tukeen oikeutetusta lapsesta erikseen. Hoitorahan määrä on 1.8.2022 lukien yhdestä alle 3-vuotiaasta lapsesta 362,61 euroa kuukaudessa, jokaisesta muusta perheen alle 3-vuotiaasta lapsesta 108,56 euroa kuukaudessa ja jokaisesta yli 3-vuotiaasta, alle kouluikäisestä lapsesta 69,76 euroa kuukaudessa. Hoitolisään vaikuttavat perheen koko ja bruttotulot. Sitä maksetaan vain yhdestä lapsesta ja sen enimmäismäärä on 194,06 euroa kuukaudessa 1.8.2022 lukien. Kuntalisän määrä ja myöntämisedellytykset ovat kuntakohtaisia, eivätkä kaikki kunnat maksa kuntalisää. Kuntalisä tarkoittaa sitä, että hoitorahaa tai hoitolisää maksetaan kunnan päätöksen mukaisella määrällä korotettuna.

Joustavaa hoitorahaa voi saada lapsen vanhempi tai muu huoltaja, joka tekee töitä keskimäärin korkeintaan 30 tuntia viikossa tai enintään 80 prosenttia normaalista kokopäivätyön työajasta ja hoitaa lopun aikaa alle 3-vuotiasta lastaan. Joustavan hoitorahan määrään ei vaikuta perheen tulot, vaan hoitoraha on porrastettu kahteen ryhmään vanhemman tekemän työajan mukaan. Joustavan hoitorahan bruttomäärä vuonna 2022 on joko 258,50 euroa kuukaudessa tai 172,33 euroa kuukaudessa 1.8.2022 lukien riippuen vanhemman työajan määrästä.

Osittaista hoitorahaa voi saada lapsen vanhempi tai muu huoltaja, joka tekee töitä keskimäärin enintään 30 tuntia viikossa ensimmäisellä tai toisella luokalla olevan lapsen hoidon vuoksi. Osittaista hoitorahaa maksetaan kerralla vain yhdestä lapsesta, vaikka perheessä olisi useampi tukeen oikeutettu lapsi. Vuonna 2022 osittaisen hoitorahan bruttomäärä on 103,84 euroa kuukaudessa 1.8.2022 lukien.

Lasten kotihoidon ja yksityisen hoidon tuesta annetun lain mukaan lasten kotihoidontukea ei saa ulosmitata tukeen oikeutetulta henkilöltä. Kotihoidontuella tarkoitetaan lain määritelmäsäännöksen mukaan lapsen hoidon järjestämiseksi vanhemmalle tai muulle huoltajalle suoritettavaa tukea, johon voi kuulua hoitoraha ja hoitolisä. Näin ollen hoitorahasta (mukaan lukien joustava ja osittainen hoitoraha), hoitolisästä ja kuntalisästä ei tehdä ulosmittausta. Koska sanottuja etuuksia ei kuitenkaan ole myönnetty määrättyyn tarkoitukseen, niitä ei koske ulosottokaarissa säädetty ulosmittauskielto, joka estäisi etuuksien huomioon ottamisen velallisen tulopohjassa muita tuloja ulosmittattaessa. Sanotut kotihoidontuet ovat palkan sijasta maksettavia toimeentuloetuksia, jotka lasketaan velallisen tulopohjaan, jos velallisella on muuta ulosmittauskelpoista tuloa.

Yksityisen hoidon tukea voi saada, jos alle kouluikäistä lasta hoitaa palkattu hoitaja tai yksityinen varhaiskasvatuksen tuottaja. Kuten kotihoidontukeen, myös yksityisen hoidon tukeen kuuluvat hoitoraha, johon perheen tulot eivät vaikuta, hoitolisä, johon perheen yhteenlasketut tulot vaikuttavat, ja mahdollinen kuntalisä kotikunnasta riippuen. Kela maksaa tuen aina suoraan yksityiselle hoitajalle tai varhaiskasvatuksen tuottajalle, eikä siis tukea hakevalle perheelle. Yksityisen hoidon tukea ei voida ulosmitata sen henkilön ulosottovelkojen suorittamiseksi, jolle tuki myönnetään, eikä sitä myöskään oteta huomioon hänen tulopohjaansa laskettaessa.

2.3.2.3 Muut perhe-etuudet

Äitiysavustuslaissa (477/1993) säädetään oikeudesta *äitiysavustukseen* ja *adoptiotukeen*. Äitiysavustus suoritetaan naiselle äidin ja lapsen terveyden ja hyvinvoinnin edistämiseksi. Avustukseksi voi valita joko äitiyspakkauksen tai valtioneuvoston vahvistaman suuruisen rahasumman (170 euroa vuonna 2022). Oikeus avustukseen on tietyin edellytyksin myös ottovanhemmalla ja lapseksiottajalla. Adoptiotuella korvataan osa ulkomailta tapahtuvasta adoptiosta aiheutuvista kustannuksista. Äitiysavustuslaissa säädetyn ulosmittauskiellon mukaan avustusta tai tukea ei saa ulosmitata. Koska avustus ja tuki myönnetään määrättyyn tarkoitukseen, niitä ei myöskään lasketa mukaan velallisen tulopohjaan ulosmittattaessa muita ulosmittauskelpoisia tuloja.

Kela maksaa lapsilisälain (796/1992) nojalla *lapsilisää* jokaisesta Suomessa vakituisesti asuvasta lapsesta sen kuukauden loppuun, jolloin lapsi täyttää 17 vuotta. Lapsilisä on verotonta tuloa ja se maksetaan lapsen elatusta varten pääsääntöisesti lapsen huoltajalle. Lapsilisälaissa säädetyn ulosmittauskiellon mukaan lapsilisää ei saa ulosmitata. Koska etuus myönnetään määrättyyn tarkoitukseen, sitä ei myöskään lasketa mukaan velallisen tulopohjaan ulosmittattaessa muita ulosmittauskelpoisia tuloja.

Kela maksaa elatustukilain (580/2008) nojalla *elatustukea* lapselle, jos lapsi ei saa elatusta elatusvelvolliselta vanhemmaltaan tai jos vahvistettu vanhemman maksettava kiinteä elatusapu on pienempi kuin elatustuen määrä. Elatustukea voidaan maksaa myös, jos elatusvelvollista vanhempaa ei ole. Tuen tarkoituksena on turvata Suomessa asuvan alle 18-vuotiaan lapsen elatus. Elatustukilaissa säädetyn ulosmittauskiellon mukaan elatustukea ei saa ulosmitata. Koska etuus myönnetään määrättyyn tarkoitukseen, sitä ei myöskään lasketa mukaan velallisen tulopohjaan ulosmittattaessa muita ulosmittauskelpoisia tuloja.

2.3.3 Sairausvakuutuslain mukaiset muut etuudet

Sairausvakuutuslaissa säädetään vanhempainpäivärahojen lisäksi etuuksista, joilla turvataan työkyvyttömyydestä ja tartuntataudista aiheutuvaa ansionmenetystä. *Sairauspäivärahaa* maksetaan työkyvyttömyyden aiheuttaman ansionmenetyksen korvaamiseksi. *Osasairauspäivärahaa* maksetaan henkilölle, joka pystyy terveyttään ja toipumistaan vaarantamatta hoitamaan osan työtehtävistään ja joka on sopinut työnsä tekemisestä osa-aikaisesti. *Tartuntatautipäivärahaa* maksetaan ansionmenetyksen korvaamiseksi henkilölle, joka on tartuntataudin leviämisen estämiseksi määrätty olemaan poissa ansiotyöstään, eristettäväksi tai karanteeniin. Henkilö, joka luovuttaa elimen, kudoksen tai soluja, voi saada *luovutuspäivärahaa* elinluovutukseen liittyvän toimenpiteen ja tutkimuksen ajalta. *Erytishoitorahalla* korvataan henkilölle lyhytaikaista tai tilapäistä ansionmenetystä, joka aiheutuu osallistumisesta lapsen sairaudesta tai vammasta johtuvaan hoitoon tai kuntoutukseen.

Sairaus-, osasairaus-, tartuntatauti- ja luovutuspäivärahojen sekä erityishoitorahan määrät perustuvat henkilön vuosituloon. Sairausvakuutuslaissa ei säädetä sanottuja päivärahoja koskevista ulosmittauskielloista, eivätkä ne ole määrättyyn tarkoitukseen myönnettyjä avustuksia, joiden ulosmittaus olisi ulosottokaaren nojalla kielletty. Sanotuista päivärahoista tehdään näin ollen ulosmittaus, jos velallisen tulopohjaan kuuluvat nettotulot ylittävät suojaosuuden määrän.

Henkilöllä on oikeus saada sairauspäiväraha vähimmäismäärän suuruisena, jos hänellä ei ole oikeutta etuuteen vuositulojen perusteella taikka etuus jäisi vähimmäismäärää pienemmäksi. Erytishoitorahan voi saada vähimmäismäärän mukaisena, jos etuus jäisi vuositulojen perusteella vähimmäismääräistä päivärahaetuutta pienemmäksi. Vuonna 2022 vähimmäismäärä on 30,71 euroa arkipäivältä 1.8.2022 alkaen. Arkipäiviksi lasketaan päivät maanantaista lauantaihin lukuun ottamatta arkipyyhiä. Vähimmäismäärä on näin ollen bruttona noin 768 euroa (25 pv * 30,71 euroa) kuukaudessa. Vähimmäispäivärahan

ennakonpidätys on 20 prosenttia, joten jos henkilöllä ei ole muuta tuloa, hänen nettotulonsa ovat noin 614 euroa kuukaudessa. Tulot jäävät tällöin alle ulosoton suojaosuuden eikä vähimmäismääräisistä etuuksista näin ollen tehdä ulosmittausta.

Sairausvakuutuslaissa säädetään lisäksi *sairaanhoitokustannusten* korvaamisesta. Tällaisia korvattavia kustannuksia voivat olla muun muassa tutkimus- ja hoitokustannukset, lääkekustannukset sekä sairauden hoitoon liittyvät matkakustannukset. Sairausvakuutuslain nojalla korvausta sairaanhoito-, raskaus- ja synnytyskustannuksista ei saa ulosmitata. Korvaukset maksetaan määrättyä tarkoitusta varten, joten niitä koskee ulosottoakaassa säädetty ulosmittauskielto, eikä niitä oteta siten huomioon velallisen tuloina myöskään muita tuloja ulosmitattaessa.

2.3.4 Kuntoutusetuudet ja kuntoutusrahaetuudet

Kansaneläkelaitos järjestää ja korvaa kuntoutusta sekä turvaa kuntoutujan toimeentuloa kuntoutuksen aikana sen mukaisesti kuin Kansaneläkelaitoksen kuntoutusetuuksista ja kuntoutusrahaetuuksista annetussa laissa (566/2005) säädetään.

Kuntoutusraha turvaa 16–67-vuotiaan henkilön toimeentuloa kuntoutuksen aikana. Kuntoutusrahaa voi saada myös osakuntoutusrahana, jos henkilön työaika on lyhennetty kuntoutuksen vuoksi vähintään 40 prosenttia normaalista päivittäisestä työajasta. Jos henkilö saa kuntoutuksen ajalta palkkaa, Kela maksaa kuntoutusrahan työnantajalle. Jos kuntoutusraha on suurempi kuin maksettu palkka, henkilö saa erotuksen itse. Alle 20-vuotiaalle voidaan maksaa tehostetun kuntoutuksen ajalta *nuoren kuntoutusrahaa*.

Kuntoutusraha on määrältään vähintään yhtä suuri kuin se kuntoutujalle myönnettävä sairausvakuutuslain mukainen sairauspäiväraha, johon hänellä olisi oikeus, jos hän kuntoutuksen aikana olisi tullut työkyvyttömäksi. Ammatillisen kuntoutuksen ajalta kuntoutusrahan määrä päivältä on kuitenkin 75 prosenttia vakuutetun sairausvakuutuslain mukaisen vuositulon kolmassadasosasta. Kuntoutusrahan määrä määräytyy siis sairauspäivärahan tapaan henkilön vuositulojen perusteella. Jos henkilöllä ei ole tuloja tarkastelujaksolla tai hänen tulonsa ovat hyvin pienet, päiväraha maksetaan vähimmäismäärän mukaisena. Vuonna 2022 kuntoutusrahan vähimmäismäärä on 30,71 euroa arkipäivältä 1.8.2022 lukien. Nuoren kuntoutusrahan ja ammatillisen kuntoutuksen ajalta maksettavan kuntoutusrahan vähimmäismäärä on 35,43 euroa arkipäivältä 1.8.2022 lukien². Osakun-

² Riippuen arkipäivien määrästä ja ennakonpidätysprosentin suuruudesta on mahdollista, että vähimmäismääräisen nuoren kuntoutusrahan ja ammatillisen kuntoutuksen rahan nettomäärä nousee hieman ulosoton suojaosuuden tasoa suuremmaksi vuonna 2022.

toutusrahan määrä on puolet täydestä kuntoutusrahasta. Eläkkeensaajan kuntoutusrahaa koskee oma laskentasääntö: kuntoutusrahan määrä päivää kohden saadaan ottamalla henkilön kuukausieläkkeiden kokonaismäärästä kymmenen prosenttia ja jakamalla tämä euromäärä 25:llä. Eläkkeensaajan kuntoutusraha maksetaan eläkkeen lisäksi.

Kuntoutusrahaa saaneelle voidaan maksaa kuntoutuksen jälkeiseltä ajalta harkinnanvaraista *kuntoutusavustusta*, jos avustuksen maksaminen on kuntoutujan työllistymisen kannalta erityisen tarpeellista. Harkinnanvaraista kuntoutusavustusta ei kuitenkaan makseta ajalta, jolta kuntoutujalla on oikeus saada työttömyysturvalain mukaista työttömyys-etuutta. Harkinnanvarainen kuntoutusavustus vastaa määrältään enintään sen saajalle kuudelta kuukaudelta laskettua kuntoutusrahaa. Avustus määritellään kertasuorituksena ja se maksetaan yhdessä tai useammassa erässä.

Kuntoutujalle voidaan maksaa *ylläpitokorvausta* kuntoutuksesta aiheutuvien ylimääräisten kustannusten korvaamiseksi. Ylläpitokorvaus on yhdeksän euroa päivässä ja sitä maksetaan kuntoutuksen ajalta. Lisäksi Kansaneläkelaitoksen kuntoutusetuuksista ja kuntoutusrahaetuuksista annetussa laissa säädetään kuntoutujalle korvattavista *kustannuksista ja matkakustannuksista*. Elinkeinon tai ammatin harjoittamisen tukemiseksi voidaan antaa myös tarpeellinen ja kohtuullinen avustus työvälineiden ja työkoneiden hankkimista sekä oman yrityksen perustamista ja muuttamista varten. Avustus myönnetään, jotta sillä turvattaisiin kuntoutujan työllistyminen hänelle soveltuvassa ja kohtuullisen toimeentulon tuottavassa ammatissa tai työssä. Sanottu *elinkeinotuki* on osa ammatillisen kuntoutuksen sisältöä.

Kansaneläkelaitoksen kuntoutusetuuksista ja kuntoutusrahaetuuksista annetun lain mukaan kuntoutus- tai kuntoutusrahaetuutta ei saa ulosmitata. Kuntoutusetuudella tarkoitetaan 4 §:n 1 momentin 2 kohdan mukaan Kelan järjestämiä kuntoutuspalveluita ja korvausta kuntoutuksesta aiheutuneista kustannuksista ja matkakustannuksista. Kuntoutusrahaetuudella tarkoitetaan 4 §:n 1 momentin 3 kohdan nojalla Kelan maksamaa kuntoutusrahaa, ylläpitokorvausta ja harkinnanvaraista kuntoutusavustusta. Kaikkia edellä sanottuja tukimuotoja koskee siten Kansaneläkelaitoksen kuntoutusetuuksista ja kuntoutusrahaetuuksista annetussa laissa säädetty ulosmittauskielto.

Osa kuntoutus- ja kuntoutusrahaetuuksista koskee myös ulosottokaareissa säädetty ulosmittauskielto, koska ne ovat määrättyyn tarkoitukseen sosiaalilainsäädännön nojalla myönnettyjä etuuksia. Tällaisia etuuksia ovat ylläpitokorvaus, kustannusten ja matkakustannusten korvaukset sekä elinkeinotuki. Näitä etuuksia ei lasketa velallisen tulopohjaan muita tuloja ulosmittattaessa. Sen sijaan kuntoutusraha, nuoren kuntoutusraha ja harkinnanvarainen kuntoutusavustus eivät ole määrättyyn tarkoitukseen myönnettyjä avustuksia ja ne otetaan siten huomioon velallisen tuloina muita tuloja ulosmittattaessa.

2.3.5 Työttömyysetuudet

Työttömyyskassan jäsen voi saada työttömyysetuutena *ansiopäivärahaa* työttömyyskassasta. Jos henkilö ei saa ansiopäivärahaa, hän voi saada Kelasta *peruspäivärahaa*. Jos peruspäivärahankaan maksamisen edellytykset eivät täyty, henkilölle voidaan maksaa Kelasta *työmarkkinatukea*. Työmarkkinatuki tulee kyseeseen silloin, kun työttömyyspäivärahan työssäoloehto ei täyty eli henkilö ei ole ennen työttömyyttä ollut tarvittavaa aikaa töissä ja silloin, kun hän on jo saanut työttömyyspäivärahaa enimmäisajan. Työttömyysetuuksista säädetään työttömyysturvalaissa (1290/2002).

Kelan maksamaa peruspäivärahaa ja työmarkkinatukea maksetaan viideltä päivältä viikossa ja vuonna 2022 molempien määrä on 35,72 euroa päivässä 1.8.2022 alkaen. Jos henkilöllä on lapsia, työttömyysetuuteen tehdään lapsikorotus, joka vuonna 2022 on 5,61–10,61 euroa päivässä lasten lukumäärän mukaan. Jos henkilö osallistuu TE-toimiston kanssa sovittuun toimintaan, työttömyysetuuteen voidaan maksaa korotusosaa, joka vuonna 2022 on 5,08 euroa päivässä. Ilman korotuksia työttömyysetuuden bruttomäärä on 768 euroa kuukaudessa (21,5 x 35,72 euroa) ja korotusosalla korotettuna noin 877,20 euroa kuukaudessa (21,5 x 40,80 euroa). Työttömyysetuuden ennakonpidätys on 20 prosenttia, joten jos henkilöllä ei ole muuta tuloa, korottamattoman työttömyysetuuden nettomäärä on vuonna 2022 noin 614 euroa kuukaudessa ja korotetun työttömyysetuuden nettomäärä noin 702 euroa kuukaudessa. Vuonna 2023 työttömyysetuuksien määrät ovat korkeammat eli korottamattoman työttömyysetuuden nettomäärä on noin 640 euroa (21,5 x 37,21 x 0,8) ja korotetun työttömyysetuuden nettomäärä noin 731 euroa (21,5 x (37,21 + 5,29) * 0,8). Lapsikorotusten määrät vuonna 2023 ovat nettona noin 5,61–10,61 euroa päivässä (0,8 x 7,01 ja 0,8 x 13,26) eli noin 120,62–228,12 euroa kuukaudessa. Työttömyysetuuden lapsikorotus on siten pienempi kuin lasten perusteella tehtävä ulosoton suojaosuuden korotus. Elatuksen varassa oleva lapsi korottaa ulosoton suojaosuutta kuukaudessa 250,20 euroa vuonna 2022 ja 269,70 euroa vuonna 2023.

Ansiopäiväraha muodostuu peruspäivärahan suuruudesta perusosasta ja ansio-osasta, joka määräytyy henkilön päiväpalkan suuruuden mukaan.

Työttömyysetuutta voidaan maksaa *soviteltuna*, jos henkilö käy osa-aika tai keikkatyössä tai saa tuloa esimerkiksi sivutoimisesta yritystoiminnasta. Soviteltu työttömyysetuus tarkoittaa sitä, että saadut muut tulot vähentävät työttömyysetuutta. Työttömyysetuuden määrään vaikuttavat kaikki ansiotulot, jotka ylittävät suojaosan. Suojaosa on 279 euroa, jos etuus maksetaan 4 viikon välein, ja 300 euroa, jos etuus maksetaan kuukauden välein. Perussääntö on, että jokainen suojaosan ylittävä palkkaeuro vähentää työttömyysetuutta 50 senttiä.

Työttömyysturvalain mukaan peruspäivärahaa ja työmarkkinatukea ei saa ulosmitata. Koska sanottuja etuuksia ei kuitenkaan ole myönnetty määrättyyn tarkoitukseen, niitä ei koske ulosottokaareissa säädetty ulosmittauskielto, joka estäisi etuuksien huomioon ottamisen velallisen tulopohjassa muita tuloja ulosmittattaessa. Etuudet siis lasketaan velallisen tulopohjaan, jos velallisella on muuta ulosmittauskelpoista tuloa. Jos velallisen tulot koostuvat esimerkiksi ansiotulosta ja sovitellusta peruspäivärahasta, molemmat tulot lasketaan velallisen tulopohjaan ja ulosmittaus toimitetaan ansiotulosta. Ansiopäivärahan ulosmittausta ei ole kielletty työttömyysturvalaissa, joten siitä tehdään ulosmittaus, jos velallisen tulopohjaan kuuluvat nettotulot ylittävät suojaosuuden määrän.

Työttömän peruspäivärahan ja työmarkkinatuen nettomäärä näyttäisi jäävän korotettunakin ulosoton suojaosuutta pienemmäksi tai ylittävän sen ainoastaan marginaalisesti. Vuonna 2022 velallisen itsensä osalta laskettava suojaosuus oli 696 euroa kuukaudessa ja korotetun työttömyysetuuden määrä oli nettona noin 702 euroa kuukaudessa. Vuonna 2023 ulosoton suojaosuuteen kohdistuu väliaikainen tasokorotus, jonka vuoksi velallisen itsensä osalta laskettava suojaosuus on 922,50 euroa kuukaudessa. Jos suojaosuuden määrää ei olisi korotettu väliaikaisella lailla vuoden 2023 ajaksi, suojaosuuden määrään olisi kuitenkin tehty indeksitarkistus. Indeksitarkistettu velallisen itsensä osalta laskettava suojaosuus olisi vuonna 2023 ollut 750,40 euroa kuukaudessa eli suurempi kuin korotetun työttömyysetuuden määrä. Näillä perustein voidaan todeta, että työttömän perusturvaetuuksien suuruiset ulosmittauskelpoiset ansiopäivärahat jäävät ulosmittauksen ulkopuolelle, koska niiden määrä ei tällöin ylitä ulosoton suojaosuuden määrää. Perusturvaetuuksien ja muiden tulojen yhdistelmät voivat kuitenkin muodostua ongelmallisemmiksi ja näitä yhdistelmiä tarkastellaan lähemmin jaksossa 2.4.1.

Työttömyysetuuteen oikeutetulle henkilölle voidaan myöntää *liikkuvuusavustus*, jos hän ottaa vastaan työn, jossa päivittäinen työmatka kestää yli kolme tuntia (osa-aikatyössä kaksi tuntia), tai jos hän muuttaa työn takia vastaavalta etäisyydeltä. Työttömyysturvalain mukaan liikkuvuusavustusta ei saa ulosmitata. Lisäksi liikkuvuusavustus on sosiaalilainsäädännön nojalla määrättyyn tarkoitukseen myönnetty avustus, joten sen ulosmittaaminen on myös ulosottokaaren nojalla kielletty. Liikkuvuusavustusta ei näin ollen oteta huomioon velallisen tulopohjassa muita tuloja ulosmittattaessa.

Työttömyysturvalain nojalla henkilölle voidaan maksaa myös *kulukorvausta* kattamaan työllistymistä edistävään palveluun osallistumisesta aiheutuvia matka- ja ylläpitokustannuksia. Kulukorvaus on määrättyyn tarkoitukseen tarkoitettu korvaus, joten sen ulosmittaaminen on ulosottokaaren nojalla kielletty eikä korvausta oteta huomioon velallisen tulona hänen muita tuloja ulosmittattaessa.

2.3.6 Aikuiskoulutusetuudet

Aikuiskoulutusetuuksista säädetään aikuiskoulutusetuuksista annetussa laissa (1276/2000). Palkansaajien ja yrittäjien ammattitaidon kehittämistä ja ylläpitoa koskevan koulutuksen ajalta myönnetään eläkevakuutettuun ansiotyöhön perustuvaa *aikuiskoulutustukea*. Aikuiskoulutustuki on Työllisyysrahaston myöntämä etuus, jota työntekijät ja yrittäjät voivat saada koko- tai osa-aikaiseen kouluttautumiseen. Tuella korvataan opiskelun aikaista ansionmenetystä. *Ammattitutkintostipendi* myönnetään kertakorvauksena ammatillisesta koulutuksesta annetun lain (531/2017) mukaisen ammatillisen tutkinnon suorittaneille. Lisäksi voidaan myöntää opintotukilain (65/1994) mukainen *opintolainan valtioneuvoston tuki*.

Palkansaajan aikuiskoulutustuki muodostuu perusosasta ja ansio-osasta. Perusosa on 29,52 euroa päivässä ja 634,68 euroa kuukaudessa 1.8.2022 alkaen. Ansio-osan suuruus määräytyy tukikautta edeltävien ansiotulojen määrän perusteella. Yrittäjän aikuiskoulutustuki maksetaan perusosan suuruusena. Aikuiskoulutustuen määrään vaikuttavat lisäksi tukikauden aikana henkilölle maksetut lakisääteiset etuudet, palkka ja muu työtulo sen mukaan kuin aikuiskoulutusetuuksista annetussa laissa säädetään.

Aikuiskoulutusetuuksista annetussa laissa ei säädetä ulosmittauskielloista. Aikuiskoulutustuki on palkan sijasta maksettava etuus. Se ei ole määrättyyn tarkoitukseen myönnetty avustus, jonka ulosmittaus olisi ulosottokaaren nojalla kielletty. Näin ollen aikuiskoulutustuesta tehdään ulosmittaus, jos velallisen tulopohjaan kuuluvat nettotulot ylittävät suojaosuuden määrän. Perusosan suuruinen aikuiskoulutustuki jää alle suojaosuuden, eikä siitä siten tehdä ulosmittausta, ellei velallisella ole muita tulopohjaan laskettavia tuloja niin paljon, että nettotulojen yhteismäärä ylittää suojaosuuden määrän. Ammattitutkintostipendin ulosmittausta ei niin ikään ole kielletty. Ammattitutkintostidependi on mahdollisesti katsottavissa saatavaksi, jolloin se olisi ulosmittattavissa kokonaan eikä siihen sovellettaisi palkan ulosmittausta koskevia säännöksiä.

2.3.7 Vuorottelukorvaus

Vuorotteluvapaa on järjestely, jossa työntekijä työnantajansa kanssa tekemän vuorottelusopimuksen mukaisesti määräaikaisesti vapautetaan palvelussuhteeseen kuuluvien tehtävien suorittamisesta. Vuorotteluvapaan ajalta vuorottelijalla on oikeus *vuorottelukorvaukseen*. Vuorotteluvapaasta ja -korvauksesta säädetään vuorotteluvapaalaissa (1305/2002).

Vuorottelukorvauksen täysi määrä on 70 prosenttia siitä työttömyyspäivärahasta, johon henkilöllä olisi oikeus työttömänä ollessaan. Vuorottelukorvauksen määrää laskettaessa ei oteta huomioon työttömyysturvalaissa tarkoitettua korotusosaa, korotettua ansio-osaa ja lapsikorotusta.

Vuorottelukorvauslaissa todetaan, että työttömyysturvalain mukaisen *peruspäivärahan perusteella myönnetyn* vuorottelukorvauksen ulosmittauksesta on voimassa mitä työttömyysturvalaissa säädetään peruspäivärahan ulosmittauksesta. Työttömyysturvalain nojalla peruspäivärahaa ei saa ulosmitata. Peruspäiväraha otetaan kuitenkin huomioon velallisen tulopohjassa muita tuloja ulosmitattaessa. Peruspäivärahan perusteella myönnetty vuorottelukorvaus on vastaavalla tavalla ulosmittauskelvotonta tuloa, joka otetaan tulona huomioon muita tuloja ulosmitattaessa. Jos vuorottelukorvaus sen sijaan *perustuu ansio-päivärahaan*, sitä ei koske ulosmittauskielto, vaan etuus ulosmitataan, jos velallisen tulopohjaan kuuluvat nettotulot ylittävät suojaosuuden määrän.

2.3.8 Eläke-etuudet

Eläkkeet turvaavat toimeentuloa vanhuuden, työkyvyttömyyden tai ikääntyneen ihmisen työttömyyden aikana. Lisäksi perhe-eläkkeillä turvataan lesken ja lapsen toimeentuloa henkilön kuoltua.

2.3.8.1 Kansaneläke

Kansaneläkkeestä säädetään kansaneläkelaisissa (568/2007). Kansaneläkkeen maksaa Kela ja se voi olla työvyttömyyseläkettä tai vanhuuseläkettä. Kansaneläkettä voi saada, jos henkilön muut eläkkeet ja korvaukset eivät ylitä säädettyä tulo rajaa tai jos henkilölle ei ole kertynyt lainkaan työeläkettä. Määräajaksi myönnettynä työkyvyttömyyseläke on kuntoutustuki. Jos henkilö selviytyy osa-aikatyöstä tai kevyemmistä tehtävistä, hän voi hakea osatyökyvyttömyyseläkettä työeläkelaitokselta. Kela sen sijaan ei maksa osatyökyvyttömyyseläkettä.

Kansaneläkkeen täysi määrä yksin asuvalle on 703,45 euroa kuukaudessa 1.8.2022 alkaen. Jos henkilö on avio- tai avoliitossa tai rekisteröidyssä parisuhteessa, määrä on 628,03 euroa kuukaudessa. Varhennetun vanhuuseläkkeen määrä on pienempi ja se pienenee 0,4 prosenttia jokaiselta varhennuskuukaudelta.

Täyttä kansaneläkettä voi saada vain silloin, jos henkilöllä ei ole ollenkaan työeläkkeitä tai jos niiden yhteismäärä ennen veroja on enintään 59,45 euroa kuukaudessa. Jos henkilöllä on työeläkkeitä enemmän, kansaneläke pienenee tai hän ei saa sitä lainkaan. Tulorajat, joilla ei saa kansaneläkettä, ovat yksin asuvalle 1 452,05 euroa kuukaudessa ja avioliitossa, avoliitossa tai rekisteröidyssä parisuhteessa olevalle 1 301,13 euroa kuukaudessa.

Lähes kaikki lakisääteiset työeläkkeet ja muut jatkuvat korvaukset vaikuttavat kansaneläkkeen määrään. Henkilön muut tulot ja omaisuus eivät sen sijaan vaikuta vanhuuseläkkeenä maksettavaan kansaneläkkeeseen. Myöskään puolison tuloilla ei ole vaikutusta. Henkilön omat tulot vaikuttavat kuitenkin työkyvyttömyyseläkkeenä maksettavaan kansaneläkkeeseen.

Kansaneläkelain mukaan kansaneläkelain mukaista etuutta ei saa ulosmitata. Tämän estämättä voidaan kansaneläkelain mukainen etuus kuitenkin ulosmitata lapselle maksettavan elatusavun tai siihen rinnastettavan vahingonkorvauksen perimiseksi. Kansaneläke ei ole määrättyyn tarkoitukseen myönnetty etuus, joten sitä ei koske ulosottokaarissa säädetty ulosmittauskielto, joka estäisi sen huomioon ottamisen velallisen tulopohjassa muita tuloja ulosmittattaessa. Kansaneläke lasketaan siten velallisen tulopohjaan, jos velallisella on muuta ulosmittauskelpoista tuloa.

2.3.8.2 Takuueläke

Takuueläkkeellä turvataan eläkkeensaajan toimeentuloa maksamalla hänelle valtion varoista eläkettä, jos hänen eläkkeensä eivät muutoin riitä kohtuulliseen toimeentuloon. Takuueläkkeestä säädetään takuueläkkeestä annetussa laissa (703/2010).

Henkilö voi saada takuueläkettä, jos hän saa jotakin tiettyä, takuueläkkeestä annetun lain 7 §:ssä mainittua eläkettä. Tällaisia eläkkeitä ovat muun muassa kansaneläke ja työeläke vanhuuseläkkeenä ja työkyvyttömyyseläkkeenä. Takuueläkkeeseen ei ole oikeutta, jos henkilö saa pelkästään työraueläkettä, osittaista varhennettua vanhuuseläkettä, osa-aika-eläkettä, osatyökyvyttömyyseläkettä tai perhe-eläkettä. Takuueläke on viimesijainen, eli se myönnetään vasta, kun henkilö on hakenut kaikki muut eläkkeensä.

Takuueläke turvaa henkilölle vähimmäiseläkkeen eli 885,63 euroa kuukaudessa, jos kaikki hänen eläkkeensä ennen verotusta ovat yhteensä enintään 878,47 euroa kuukaudessa. Sanottu vähimmäismäärä ja tuloraja ovat voimassa 1.8.–31.12.2022. Euromäärät jäävät kuitenkin tätä pienemmiksi, jos henkilö on varhennetulla vanhuuseläkkeellä. Takuueläke pienenee samalla varhennusvähennysprosentilla kuin kansaneläke. Jos henkilö saa vain työeläkettä tai yrittäjäläkettä varhennettuna, varhennus määräytyy kyseisen eläkkeen varhennusvähennysprosentin mukaan.

Henkilö saa täyden takuueläkkeen eli 885,63 euroa, jos hänellä ei ole mitään muita eläkkeitä. Täydestä takuueläkkeestä ei käytännössä makseta veroa, joten takuueläkkeen nettomäärä on selvästi ulosoton suojaosuutta suurempi vuonna 2022. Takuueläkettä pienentävät kaikki muut eläkkeet Suomesta ja ulkomailta. Ne vähennetään takuueläkkeen täydestä määrästä täysimääräisinä. Takuueläkkeestä vähennettävistä eläkkeistä on säädetty takuueläkkeestä annetun lain 9 §:ssä ja niitä ovat muun muassa työeläke, kansaneläke, leskeneläkkeet ja tapaturmaeläkkeet.

Takuueläkkeestä annetussa laissa säädetyn ulosmittauskiellon perusteella takuueläkettä ei saa ulosmitata. Takuueläke ei ole määrättyyn tarkoitukseen myönnetty etuus, joten sitä ei koske ulosottokaarissa säädetty ulosmittauskielto, joka estäisi sen huomioon ottamisen velallisen tulopohjassa muita tuloja ulosmittattaessa. Takuueläke siis lasketaan velallisen tulopohjaan, jos velallisella on muuta ulosmittauskelpoista tuloa. Huomionarvoista on, ettei takuueläkkeitä koske vastaava elatusapusaataviin liittyvä erityissäännös kuin kansaneläkettä, perhe-eläkkeitä ja eläketukea.

2.3.8.3 Työeläkkeet

Työeläkettä maksetaan työn ja yritystoiminnan perusteella. Maksajana ovat työeläkelaitokset.

Työeläkkeistä säädetään yksityisten ja julkisten alojen työeläkelaeissa. Yksityisten alojen työeläkelakeja ovat työntekijän eläkelaki (395/2006), merimieseläkelaki (1290/2006), yrittäjän eläkelaki (1272/2006) ja maatalousyrittäjän eläkelaki (1280/2006). Julkisten alojen työeläkelakeja ovat julkisten alojen eläkelaki (81/2016), ortodoksisesta kirkosta annettu laki (985/2006) ja eräiden valtakunnassa voimassa olevien valtion eläkkeitä koskevien säännösten soveltamisesta Ahvenanmaan maakunnassa annettu maakuntalaki (ÅFS 54/2007).

Työeläke voi olla työkyvyttömyyseläkettä (työkyvyttömyyseläke tai työuraeläke) tai vanhuuseläkettä (vanhuuseläke tai osittainen varhennettu vanhuuseläke). Työeläkejärjestelmän muita eläke-etuuksia ja kuntoutusetuuksia ovat perhe-eläke (leskeneläke, lapseneläke ja entisen puolison eläke), maatalouden erityiseläke (luopumiseläke tai luopumistuki) ja työeläkekuntoutus (kuntoutusraha, osakuntoutusraha, työkyvyttömyyseläkkeensaajan kuntoutuskorotus ja kuntoutusavustus).

Työeläkettä saa henkilö, jolle on kertynyt ansioiden mukaista eläkettä työsuhteessa tai yrittäjätoiminnassa. Työeläkkeen suuruus määräytyy ansioiden mukaan. Eläkkeellä ei ole euromääräistä ylärajaa.

Työeläkkeen ulosmittausta ei ole kielletty työntekijän eläkelaeissa, joten se on ulosmittauskelpoinen. Työeläke ulosmitataan, jos velallisen tulopohjaan kuuluvat nettotulot ylittävät suojaosuuden määrän.

2.3.8.4 Eläketuki

Eläketuki on kertaluonteinen järjestely, jolla turvataan pitkäaikaisesti työttöminä olleiden ja vaikeaan työmarkkinatilanteeseen joutuneiden henkilöiden toimeentulo ennen vanhuuseläkkeen alkamista. Eläketuesta säädetään eläketukilaissa (1531/2016).

Eläketuki on takuueläkkeen suuruinen eli 885,63 euroa kuukaudessa 1.8.–31.12.2022. Määrää vähentävät tietyt muut eläkkeet ja korvaukset, kuten tapaturma- tai perhe-eläke. Työssäkäynti ei vaikuta eläketuen määrään.

Eläketukilain ulosmittauskiellon perusteella eläketukea ei saa ulosmitata muun kuin lapselle maksettavan elatusavun tai siihen rinnastettavan vahingonkorvauksen perimiseksi. Eläketuki ei ole määrättyyn tarkoitukseen myönnetty etuus, joten sitä ei koske ulosottokaassa säädetty ulosmittauskielto, joka estäisi sen huomioon ottamisen velallisen tulopohjassa muita tuloja ulosmittattaessa. Eläketuki lasketaan siten velallisen tulopohjaan, jos velallisella on muuta ulosmittauskelpoista tuloa.

2.3.8.5 Lapsikorotus

Kela maksaa eläkkeensaajille *lapsikorotusta* alle 16-vuotiaista lapsista. Lapsikorotuksesta säädetään kansaneläkelaisissa (568/2007). Lapsikorotuksen saaminen edellyttää ensinnäkin, että henkilö saa jotakin kansaneläkelaisista todetuista eläkkeistä.

Lapsikorotus maksetaan jokaisesta henkilön omasta tai puolison alle 16-vuotiaasta lapsesta, joka elää Suomessa samassa taloudessa hänen kanssaan. Sitä maksetaan myös luona asuvasta yksityisesti sijoitetusta lapsesta sekä omasta muualla asuvasta lapsesta, jonka toimeentulosta henkilö huolehtii.

Vuonna 2022 lapsikorotuksen määrä eläkkeensaajille on lasta kohden 23,51 euroa kuukaudessa 1.8.2022 alkaen.

Kansaneläkelain ulosmittauskiellon perusteella kansaneläkelaisissa säädettyä lapsikorotusta ei saa ulosmitata muun kuin lapselle maksettavan elatusavun tai siihen rinnastettavan vahingonkorvauksen perimiseksi. Lapsikorotus ei ole määrättyyn tarkoitukseen myönnetty etuus, joten sitä ei koske ulosottokaassa säädetty ulosmittauskielto, joka estäisi

sen huomioon ottamisen velallisen tulopohjassa muita tuloja ulosmittattaessa. Lapsikorotusta ei siis ulosmitata, mutta se lasketaan velallisen tulopohjaan, jos velallisella on muuta ulosmittauskelpoista tuloa.

2.3.8.6 Rintamalisä ja ylimääräinen rintamalisä

Rintamasotilaalla ja rintamapalvelukseen osallistuneella henkilöllä on oikeus *rintamalisään* ja *ylimääräiseen rintamalisään* sen mukaan kuin rintamasotilaseläkelaisissa (119/1977) säädetään. Lisäksi ulkomaille maksettavasta rintamalisästä annetussa laissa (988/1988) säädetään rintamalisästä, joka maksetaan ulkomailla asuvalle Suomen kansalaiselle, joka ei saa kansaneläkettä.

Rintamalisä on 132,65 euroa kuukaudessa ajalla 1.8.2022–31.12.2022. Tulot ja omaisuus eivät vaikuta rintamalisän määrään. Oikeus ylimääräiseen rintamalisään on pääsääntöisesti rintamalisänsaajilla, joille maksetaan kansaneläkettä. Ylimääräinen rintamalisä on 25–45 prosenttia siitä osasta kansaneläkettä, joka on suurempi kuin 96,93 euroa kuukaudessa. Suurin mahdollinen ylimääräinen rintamalisä maksetaan eläkkeensaajalle, joka ei saa sen määrää pienentäviä eläkkeitä, kuten eläkettä ulkomailta. Suurin mahdollinen ylimääräinen rintamalisä on yksin asuvalle 272,93 euroa kuukaudessa ja parisuhteessa olevalle 239,00 euroa kuukaudessa 1.8.2022 alkaen.

Rintamasotilaseläkelaisissa ja ulkomaille maksettavasta rintamalisästä annetussa laissa on viittaussäännös kansaneläkelain ulosmittauskieltoon. Rintamalisän ja ylimääräisen rintamalisän ulosmittaus on näin ollen kielletty kansaneläkelaisissa säädetyllä tavalla muiden kuin lapselle maksettavan elatusavun tai siihen rinnastettavan vahingonkorvauksen perimiseksi. Rintamalisä ja ylimääräinen rintamalisä eivät ole määrättyyn tarkoitukseen myönnettyjä avustuksia, joten ne lasketaan kuitenkin velallisen tulopohjaan muita tuloja ulosmittattaessa.

2.3.8.7 Perhe-eläkkeet

Perhe-eläke turvaa lesken ja lapsen toimeentuloa, jos puoliso tai lapsen vanhempi kuolee. Perhe-eläkkeenä maksetaan *leskeneläkettä* ja *lapseneläkettä*. Perhe-eläkettä voi saada Kansaneläkelaitoksen lisäksi kuolleen omaisen työeläkelaitoksesta tai tapaturma-, liikenne- tai ryhmähenkivakuutuksesta. Kansaneläkelaitoksen maksamista perhe-eläkkeistä säädetään kansaneläkelaisissa (568/2007). Työeläkelaitoksen maksamista perhe-eläkkeistä säädetään yksityisten ja julkisten alojen työeläkelaeissa, joita on käsitelty edellä jaksossa 2.3.8.3. Työeläkelainsäädännössä ei ole perhe-eläkkeitä koskevia ulosmittauskieltoja eli ne ovat ulosmittauskelpoista tuloa. Jäljempänä käsitellään tarkemmin kansaneläkelain nojalla myönnettäviä perhe-eläkkeitä.

Kansaneläkelain mukaisena leskeneläkkeenä maksetaan alkueläkettä ja jatkoeläkettä. Alkueläkettä maksetaan korkeintaan kuudelta kuukaudelta ja vuonna 2022 sen suuruus on 347,60 euroa kuukaudessa 1.8.2022 alkaen. Tulot ja omaisuus eivät vaikuta alkueläkkeen määrään. Jos leski kuitenkin saa kansaneläkettä tai sitä vastaavaa ulkomaan eläkettä, leskellä on oikeus saada alkueläkettä se määrä, jolla alkueläke ylittää sanotun eläkkeen määrän.

Alkueläkkeen jälkeen maksetaan jatkoeläkettä. Jos leski saa kansaneläkettä tai sitä vastaavaa ulkomaan eläkettä, oikeutta jatkoeläkkeeseen ei ole. Jatkoeläke muodostuu perusmäärästä ja tulosidonnaisesta täydennysmäärästä. Vuonna 2022 perusmäärän suuruus on 108,88 euroa kuukaudessa 1.8.2022 alkaen. Täydennysmäärän enimmäismäärä on yksin asuvalle 565,09 euroa kuukaudessa ja avio- ja avoliitossa olevalle 488,93 euroa kuukaudessa. Täydennysmäärän suuruuteen vaikuttavat henkilön muut tulot. Täyden täydennysmäärän saa, jos lesken tulot ovat enintään 59,45 euroa kuukaudessa 1.8.2022 alkaen. Leskellä on oikeus perusmäärään vain, jos hänellä on edunjättäjän kanssa alle 18-vuotias yhteinen lapsi taikka lesken kanssa samassa taloudessa asuu alle 18-vuotias lesken tai edunjättäjän lapsi.

Oikeus lapseneläkkeeseen on alle 18-vuotiaalla lapsella ja alle 21-vuotiaalla päätoimisesti opiskelevalla lapsella, jonka äiti, isä tai muu huoltaja on kuollut. Oikeutta lapseneläkkeeseen ei kuitenkaan ole, jos lapsi saa kansaneläkelain mukaista työkyvyttömyyseläkettä tai leskeneläkettä taikka ulkomailta maksettavaa vastaavaa eläkettä.

Lapseneläkkeenä maksetaan perusmäärä. Alle 18-vuotiaan lapsen eläkkeeseen maksetaan lisäksi tulosidonnainen täydennysmäärä. Vuonna 2022 lapseneläkkeen perusmäärä on 63,96 euroa kuukaudessa 1.8.2022 alkaen. Kela maksaa kaksi perusmäärää eli noin 128 euroa kuukaudessa 1.8.2022 alkaen, jos molemmat vanhemmat ovat kuolleet. Lapsi voi saada perusmäärän lisäksi täydennysmäärän, jos hän on alle 18-vuotias. Täydennysmäärään vaikuttavat muut perhe-eläkkeet. Täysi täydennysmäärä on 96,74 euroa ja sen voi saada, jos lapsen muualta kuin Kelasta saamat perhe- ja huoltoeläkkeet ovat enintään 59,45 euroa kuukaudessa. Täydennysmäärää ei saa lainkaan, jos muut eläkkeet ylittävät 252,87 euroa kuukaudessa.

Kansaneläkelaiissa säädetyn ulosmittauskiellon nojalla perhe-eläkkeitä ei saa ulosmitata muun kuin lapselle maksettavan elatusavun tai siihen rinnastettavan vahingonkorvauksen perimiseksi. Perhe-eläkkeissä kyse ei ole määrättyyn tarkoitukseen myönnetystä etuudesta, joten niitä ei koske ulosottokaareissa säädetty ulosmittauskielto, joka estäisi sen huomioon ottamisen velallisen tulopohjassa muita tuloja ulosmittattaessa. Kansaneläkelain nojalla maksettavat perhe-eläkkeet lasketaan siten velallisen tulopohjaan, jos velallisella on muuta ulosmittauskelpoista tuloa.

2.3.9 Vammaisetuudet

Vammaisetuuksia ovat *alle 16-vuotiaan vammaistuki*, *16 vuotta täyttäneen vammaistuki*, *eläkettä saavan hoitotuki* sekä hoitotuen osana maksettava *veteraanilisä*. Näistä etuuksista säädetään vammaisetuuksista annetussa laissa (570/2007).

Vammaisetuuksien tarkoituksena on tukea vammaisen tai pitkäaikaisesti sairaan henkilön selviytymistä jokapäiväisessä elämässä, osallistumista työhön tai opiskeluun sekä hänen toimintakykynsä ylläpitämistä, hänen kotona asumistaan, kuntoutustaan ja hoitoaan. Tukien saamisen edellytykset liittyvät tukilajista riippuen muun muassa vammasta tai sairaudesta aiheutuvaan hoidon, huolenpidon ja kuntoutuksen tarpeeseen tai vammasta tai sairaudesta aiheutuvaan haittaan. Vammaistuet ja hoitotuki on porrastettu henkilön tuen tarpeen mukaan perustukeen, korotettuun tukeen ja ylimpään tukeen.

Veteraanilisään ovat oikeutettuja ne veteraanit, jotka saavat Kelasta ylimääräistä rintamalisää sekä korotettua tai ylintä eläkettä saavan hoitotukea. Veteraanilisä maksetaan osana eläkettä saavan hoitotukea.

Vammaisetuuksista annetun lain ulosmittauskiellon perusteella lain mukaista etuutta ei saa ulosmitata. Alle 16-vuotiaan vammaistuki, 16 vuotta täyttäneen vammaistuki, eläkettä saavan hoitotuki sekä hoitotuen osana maksettava veteraanilisä ovat määrättyyn tarkoitukseen tarkoitettuja avustuksia tai korvauksia, joten niitä koskee myös ulosottokaaren mukainen ulosmittauskielto. Tällöin niitä ei oteta huomioon velallisen tulona hänen tulo-pohjassaan muita mahdollisia tuloja ulosmittattaessa.

2.3.10 Omaishoitajalle maksettava hoitopalkkio

Omaishoidolla tarkoitetaan vanhuksen, vammaisen tai sairaan henkilön hoidon ja huolenpidon järjestämistä kotioloissa omaisen tai muun hoidettavalle läheisen henkilön avulla. Omaishoidon tuella tarkoitetaan puolestaan kokonaisuutta, joka muodostuu hoidettavalle annettavista tarvittavista palveluista sekä omaishoitajalle annettavasta hoitopalkkiosta, vapaasta ja omaishoitoa tukevista palveluista. Omaishoidontuen myöntää kunta ja 1.1.2023 alkaen hyvinvointialue. Omaishoidon tuesta säädetään omaishoidon tuesta annetussa laissa (937/2005).

Hoitopalkkion taso määräytyy hoidon sitovuuden ja vaativuuden mukaan. Hoitopalkkio on vähintään 423,61 euroa kuukaudessa vuonna 2022. Jos omaishoitaja on hoidollisesti raskaan siirtymävaiheen aikana lyhytaikaisesti estynyt tekemästä omaa tai toisen työtä, palkkio on vähintään 847,22 euroa kuukaudessa edellyttäen, ettei hoitajalla ei ole tältä ajalta vähäistä suurempia työtuloja, oikeutta erityishoitorahaan eikä vuorottelukorvaukseen.

Hoitopalkkio voidaan myös sopia säädettyä määrää pienemmäksi, jos hoidon sitovuus on vähäisempää ja hoidon ja huolenpidon tarve on vähäistä tai jos siihen on hoitajan esittämä erityinen syy.

Omaishoidon tuesta annetussa laissa ei säädetä ulosmittauskiellosta. Omaishoitajalle annettava hoitopalkkio rinnastetaan työstä maksettavaan palkkaan, eikä kyseessä ole sosiaalietuus, kuten omaishoidontukilain esitöissä (HE 131/2005) on todettu. Myös korkein oikeus on viitannut tähän ratkaisussaan KKO 2013:3. Näin ollen hoitopalkkio on ulosmitattavissa omaishoitajan velkojen suorittamiseksi ja se myös lasketaan hänen tulopohjaansa muita tuloja ulosmitattaessa.

2.3.11 Asumisen tuet

Asumistukia ovat *yleinen asumistuki* ja *eläkkeensaajan asumistuki* sekä osalle opiskelijoista myönnettävä *opiskelijan asumislisä*, jota on käsitelty jo edellä opintoetuuksia koskevassa jaksossa 2.2.1. Asumisetuudet myöntää Kansaneläkelaitos.

Asumisetuuksien tarkoituksena on auttaa etuudensaajaa asumismenojen maksamisessa. Yleisestä asumistuesta säädetään yleisestä asumistuesta annetussa laissa (938/2014) ja eläkkeensaajan asumistuesta eläkkeensaajan asumistuesta annetussa laissa (571/2007).

Asumisetuuksien ulosmittaus on kielletty edellä sanotuissa laeissa. Asumisetuudet ovat määrättyyn tarkoitukseen sosiaalilainsäädännön nojalla myönnettyjä avustuksia, joten niiden ulosmittaus on kiellettyä myös ulosottokaaren nojalla. Asumisetuuksia ei siten ulosmitata eikä niitä lasketa velallisen tulopohjaan ulosmitattaessa velallisen muita tuloja.

2.3.12 Sotilasavustus

Sotilasavustus korvaa palvelusajan kuluja ja sitä maksetaan varusmies- tai siviilipalveluksessa olevalle asevelvolliselle, vapaaehtoista asepalvelusta suorittavalle naiselle, palveluksessa olevan omaiselle ja reservin kertausharjoituksessa tai täydennyspalveluksessa olevalle tai hänen omaiselleen. Avustuksen saamisen yleisinä edellytyksinä on, että palvelus on heikentänyt avustuksen hakijan toimeentulomahdollisuuksia ja että hän on avustuksen tarpeessa. Sotilasavustuksesta säädetään sotilasavustuslaissa (781/1993).

Sotilasavustuksena maksetaan asevelvolliselle itselleen asumisavustusta ja opintolainojen korot ja asevelvollisen omaiselle asumisavustusta, perusavustusta, erityisavustusta ja elatusavustusta.

Sotilasavustuslain mukaan sotilasavustusta ei saa ulosmitata. Sotilasavustuksen perusavustus ei ole määrättyyn tarkoitukseen myönnetty avustus, joten se lasketaan velallisen tulopohjaan muita tuloja ulosmittaessa. Vuonna 2022 perusavustuksen täysi määrä on 703,45 euroa kuukaudessa 1.8.2022 lukien. Sotilasavustuksen määrään vaikuttaa perheen nettotulojen lisäksi siihen oikeutettujen omaisten lukumäärä. Ensimmäiselle perheenjäsenelle täysi perusavustus on 100 prosenttia, toiselle perheenjäsenelle 50 prosenttia ja loppuille 30 prosenttia. Sotilasavustuksesta ei peritä veroa.

Ensimmäisen perheenjäsenen osalta täysimääräinen perusavustus on hieman velallisen itsensä osalta laskettavaa ulosoton suojaosuutta suurempi vuonna 2022. Toisen perheenjäsenen osalta perusavustuksen määrä on suurempi kuin elatuksen varassa olevan henkilön perusteella tehtävä ulosoton suojaosuuden korotus ja kolmannen perheenjäsenen osalta perusavustuksen määrä on suojaosuuden korotusta pienempi. Perusavustuksen määrä voi näin ollen joissain tapauksissa muodostua suuremmaksi kuin suojaosuuden määrä, mutta sitä ei ulosmittauskiellosta johtuen voida silti ulosmitata.

Asumisavustus, elatusavustus, erityisavustus ja opintolainojen korkojen maksu ovat määrättyyn tarkoitukseen myönnettyjä avustuksia eikä niitä siten lasketa velallisen tulopohjaan muita tuloja ulosmittaessa.

2.3.13 Toimeentulotuki

Suomessa asuva tai oleskeleva henkilö tai perhe voi saada toimeentulotukea, jos tulot ja varat eivät riitä välttämättömiin menoihin, kuten ruokaan ja asumiseen. Toimeentulotuki on sosiaalihuoltoon kuuluva viimesijainen taloudellinen tuki, jonka tarkoituksena on turvata henkilön ja perheen toimeentulo ja edistää itsenäistä selviytymistä. Toimeentulotuesta säädetään toimeentulotuesta annetussa laissa (1412/1997).

Toimeentulotuki muodostuu kolmesta osasta eli perustoimeentulotuesta, täydentävästä toimeentulotuesta ja ehkäisevästä toimeentulotuesta. Perustoimeentulotukea haetaan Kansaneläkelaitoksesta ja täydentävää ja ehkäisevää toimeentulotukea kunnan sosiaalitoimistosta, 1.1.2023 alkaen hyvinvointialueelta.

Toimeentulotuesta annetun lain mukaan toimeentulotukea ei saa ulosmitata. Toimeentulotuki on viimesijainen tuki, jolla turvataan henkilön ja perheen ihmisarvoisen elämän kannalta välttämätön toimeentulo. Toimeentulotuki on siten määrättyyn tarkoitukseen myönnetty avustus, jonka ulosmittaaminen on myös ulosottokaaren nojalla kielletty. Toimeentulotukea ei tämän vuoksi oteta tulona huomioon velallisen muita tuloja ulosmittaessa.

Toimeentulotuen ja ulosmittauksen välinen suhde on muista sosiaaliturvaetuuksista poikkeava siten, että ulosmittaus voi vaikuttaa toimeentulotuen saamiseen. Toimeentulotuen tarvetta laskettaessa hakijan ja hänen perheensä tuloina otetaan huomioon ulosottopidätyksen jälkeen tulonsaajalle tosiasiaassa käyttöön jäävä osuus tuloista. Jos velallisen tuloista toimitetaan ulosmittaus, ulosmitattu osuus voi siis tulla kompensoitavaksi velalliselle toimeentulotukena, jos hänen käyttöönsä jäävät tulot ja omaisuus eivät riitä kattamaan toimeentulotukilaskelmassa huomioon otettavia välttämättömiä menoja.

Ulosottokaaren muutostarpeita koskeneessa TEAS-selvityksessä selvitettiin, että ulosotossa olevista keskimäärin 20–50 prosenttia saa toimeentulotukea ikäryhmästä riippuen vuoden aikana. Toimeentulotuen saaminen on kuitenkin harvinaisempaa silloin, kun henkilö pystyy lyhentämään velkaansa toistuvaistulostaan. Vain pieni osa henkilöistä, joilta ulosmitataan toistuvaistuloa, saa toimeentulotukea.³

2.4 Sosiaaliturvaetuuksien yhdistelmien ulosmittaus esimerkitapauksin kuvattuna

2.4.1 Työttömyysetuuksiin liittyvät yhdistelmät

Työttömyyskassasta saatu ansiopäiväraha on ulosmittauskelpoista tuloa. Peruspäiväraha ja työmarkkinatuki sen sijaan eivät ole ulosmittauskelpoisia, mutta ne lasketaan velallisen tulopohjaan muuta tuloa, kuten palkkatuloa, ulosmitattaessa. Työttömyysetuuksia saava henkilö voi saada lisäksi esimerkiksi asumistukea ja toimeentulotukea, jotka ovat ulosmittauskelvottomia etuuksia, joita ei lasketa velallisen tulopohjaan muita tuloja ulosmitattaessa.

Seuraavassa taulukossa kuvataan esimerkitapauksen avulla tulojen ja ulosmittauksen määrää työttömyyteen ja työllistymiseen liittyvissä tilanteissa⁴. Esimerkitapauksessa henkilön bruttotulo kokoaikatyöstä on 2 000 euroa ja osa-aikatyöstä joko 500 euroa tai 1 500 euroa. Henkilöllä ei ole ulosoton suojaosuudessa huomioon otettavia elätettäviä. Henkilö asuu Helsingissä yksin ja hänen vuokransa on 675 euroa kuukaudessa. Taulukossa

³ Isotalo – Kanninen – Karhunen – Maczulskij – Ravaska 2021, Ulosottovelka, sosiaaliturva ja työn tarjonta, s. 40–43 ja 76–78

⁴ Sosiaaliturvaetuuksien määrät on kuvattu taulukossa alkuvuoden 2022 tason mukaisina. Ulosoton suojaosuuden määränä on käytetty vuoden 2022 suojaosuutta, joka on 696 euroa kuukaudessa velalliselle, jolla ei ole elatuksen varassa olevia henkilöitä.

havainnollistetaan myös, kauanko velan maksamiseen menee aikaa erilaisilla ulosotto-
pidätyksen määrillä ja paljonko on koron kokonaiskertymä maksuajalta, jos ulosottovelan
määrä on 7 000 euroa ja se kasvaa korkoa 9,5 % vuodessa⁵.

Taulukossa kuvataan tulojen ja ulosmittauksen määrää seitsemässä tilanteessa:

1. Henkilö on työtön ja saa ansiopäivärahaa
2. Henkilö on työtön ja saa Kelan maksamaa peruspäivärahaa tai
työmarkkinatukea
3. Henkilö aloittaa osa-aikatyön, josta saa palkkatuloa 500 euroa kuukaudessa,
ja lisäksi hän saa soviteltua ansiopäivärahaa
4. Henkilö aloittaa osa-aikatyön, josta saa palkkatuloa 500 euroa kuukaudessa,
ja lisäksi hän saa soviteltua peruspäivärahaa tai työmarkkinatukea
5. Henkilö aloittaa osa-aikatyön, josta saa palkkatuloa 1 500 euroa kuukaudessa,
ja lisäksi hän saa soviteltua ansiopäivärahaa
6. Henkilö aloittaa osa-aikatyön, josta saa palkkatuloa 1 500 euroa kuukaudessa,
ja lisäksi hän saa soviteltua peruspäivärahaa tai työmarkkinatukea ja
7. Henkilö on kokoaikatyössä ja saa vain palkkatuloa 2 000 euroa kuukaudessa.

⁵ Maksuaikalaskelmassa käytetty velan määrä on melko lähellä ulosottovelkojen
mediaania ja koron määrä vastaa korkolain mukaista viivästyskoron määrää 1.1.2023. Vapaa-
kuukaudet on maksuaikalaskelmassa otettu huomioon 1.5.2023 voimaan tulevan lain-
säädännön mukaisina. Myös velalliselta perittävät ulosoton taulukkomaksut on otettu
laskelmassa huomioon.

Taulukon euromäärät ovat nettomääriä, koska ulosottopidätys lasketaan nettotuloista.

	1. Työtön, ansiopäiväraha	2. Työtön, Kelan etuus	3. Osa-aikatyö 500 e/kk, soviteltu ansiopvraha	4. Osa-aikatyö 500 e/kk + soviteltu Kelan etuus	5. Osa-aikatyö 1 500 e/kk + soviteltu ansiopvraha	6. Osa-aikatyö 1 500 e/kk + soviteltu Kelan etuus	7. Kokoaikatyö 2 000 e/kk
Ansiotulo	-	-	420,76	441,79	1316,12	1 334,75	1 686,49
Työttömyysetuus	1 009,28	642,79	942,08	567,04	266,21	126,13	-
Asumistuki	262,61	429,60	229,01	389,28	161,18	221,28	100,99
Tulot yhteensä (ilman toimeentulotukea)	1 271,89	1 072,39	1 591,85	1 398,11	1 743,51	1 682,16	1 787,48
Ulosmittaus yhteensä	208,85	-	444,56	208,55	527,44	486,96	562,16
Ulosmittauksen jälkeen käteen jäävät tulot	1 063,04	1 072,39	1 147,29	1 189,56	1 216,07	1 195,20	1 225,32
Toimeentulotuki⁶	144,93	135,58	210,68	168,41	141,90	162,77	132,65
Käteen jäävä tulo ulosoton ja toimeentulotuen jälkeen	1 207,97	1 207,97	1 357,97	1 357,97	1 357,97	1 357,97	1 357,97
Ulosmittauksen suhde kaikkiin tuloihin ja etuuksiin	14,7 %	0 %	24,7 %	13,3 %	28,0 %	26,4 %	29,3 %
Velan maksuaika vuosina (7 000 €/9,5 %)	4,8	Velka ei lyhene, korkoa kertyy koko ajan	2,2	4,8	1,5	1,6	1,3
Korkokertymä maksuajalta	1753		687	1754	494	546	457

6 Jos henkilöllä on ansiotuloa, vähennetty ulosoton jälkeen jäävästä summasta vielä 150 euroa, joka määrä jää henkilölle minimitoimeentulotuen päälle (laki toimeentulotuesta 11 § 3 mom.)

Seuraavassa taulukossa kuvataan vastaavalla tavalla tulojen ja ulosmittauksen määrää, kun esimerkkihenkilö on yksinhuoltaja kahdelle lapselle, joista toinen on 3–6-vuotias ja toinen on 7–9-vuotias⁷. Henkilön bruttotulo kokoaikatyöstä on 2 000 euroa ja osa-aikatyöstä joko 500 euroa tai 1 500 euroa. Perhe asuu Helsingissä ja heidän vuokransa on 996 euroa kuukaudessa.

⁷ Sosiaaliturvaetuuksien määrät on kuvattu taulukossa loppuvuoden 2022 tason mukaisina. Ulosoton suojaosuuden määränä on käytetty vuoden 2022 suojaosuutta, joka on 1 196,40 euroa kuukaudessa henkilölle, jolla on kaksi elatuksen varassa olevaa lasta.

	1. Työtön, ansiopäiväraha	2. Työtön, Kelan etuus	3. Osa-aikatyö 500 e/kk + soviteltu ansiopvraha	4. Osa-aikatyö 500 e/kk + soviteltu Kelan etuus	5. Osa-aikatyö 1 500 e/kk + soviteltu ansiopvraha	6. Osa-aikatyö 1 500 e/kk + soviteltu Kelan etuus	7. Kokoaikatyö 2 000 e/kk
Ansiotulo	-	-	427,61	431,68	1 310,30	1 310,30	1 674,55
Työttömyysetuus	1 028,57	799,22	800,19	729,48	301,31	301,31	-
Lapsilisä	326,32	326,32	326,32	326,32	326,32	326,32	326,32
Elatusapu/tuki	345,18	345,18	345,18	345,18	345,18	345,18	345,18
Asumistuki	769,49	792	792	792	668,69	668,69	584,69
Tulot yhteensä (ilman toimeentulotukea)	2 469,56	2 262,72	2 691,3	2 624,66	2 951,80	2 951,80	2 930,74
Ulosmittaus yhteensä	-	-	20,93	-	276,81	276,81	318,77
Ulosmittauksen jälkeen käteen jäävät tulot	2 469,56	2 262,72	2 670,37	2 624,66	2 674,99	2 674,99	2 611,97
Toimeentulotuki	-	-	-	-	-	-	-
Käteen jäävä tulo ulosoton ja toimeentulotuen jälkeen	2 469,56	2262,72	2 670,37	2 624,66	2 674,99	2 674,99	2 611,97
Ulosmittauksen suhde kaikkiin tuloihin ja etuuksiin	0 %	0 %	0,8 %	0 %	9,4 %	9,4 %	10,9 %
Velan maksuaika vuosina (7 000 e / 9,5 %)	Velka ei lyhene, korkoa kertyy koko ajan	Velka ei lyhene, korkoa kertyy koko ajan	Velka ei lyhene, korkoa kertyy koko ajan	Velka ei lyhene, korkoa kertyy koko ajan	3,4	3,4	2,8
Korkokertymä maksuajalta					1 186	1 186	978

Taulukoiden perusteella voidaan todeta, että asumistuki, toimeentulotuki ja verotus tasavat henkilön käyttöön jäävien tulojen määrää eri tilanteissa. Tukien pienenemisen ja verotuksen kiristymisen vuoksi ansiotulojen kasvu vaikuttaa vähän tai ei lainkaan velallisen käyttöön jäävien tulojen määrään. Jälkimmäisessä taulukossa kuvatulla tavalla kokopäivätyötä tekeväille voi jäädä jopa vähemmän tuloja kuin osa-aikatyötä tekeväille (sarakeet 6. ja 7.), koska kokoaikatyön tekeminen vie oikeuden soviteltuun työttömyysetuuteen. Tulojen määrällä ja niiden ulosmittauskelpoisuudella on kuitenkin merkittävä vaikutus siihen, kuinka paljon ja missä ajassa velallinen saa ulosottovelkansa maksettua. Mitä pidempi maksuaika on, sitä suuremmiksi korkokustannukset velan maksuajalta kasvavat. Maksuaikaan vaikuttavat viivästyskoron korkea määrä sekä ulosoton taulukkomaksut. Työnteon kannustimena on pidettävä sitä, että ansiotuloilla velat saadaan maksetuksi kohtuullisemmassa ajassa kohtuullisemmilla kustannuksilla. Ulosmittauksen päätyttyä henkilön käyttöön jää huomattavasti enemmän varoja ja hänen työmarkkina-asemansa on parempi kuin pitkän työttömyyden jälkeen.

Niissä tilanteissa, joissa velallisen tuloista tehtävät ulosottopidätykset kohdentuvat kokonaan tai pääasiassa koroille, olisi aiheellista selvittää mahdollisuudet yksityishenkilön velkajärjestelyyn tai velkojen järjestelyyn muulla tavalla. Erityisesti silloin, kun velallisella on elatuksen varassa olevia henkilöitä, syntyy melko helposti tilanteita, jolloin velallisen pienehköistä tuloista ei pystytä ulosmittaamaan mitään tai ulosmittauksen määrä on niin pieni, ettei velan pääoma lyhene lainkaan. Lapset yhtäältä nostavat ulosoton suojaosuuden määrää ja toisaalta lisäävät sellaisten tukien määrää, joita ei oteta tuloina huomioon ulosmittauksessa (lapsilisä, elatustuki ja asumislisä). Koska ulosottopidätyksen keventäminen pidentää velkojen maksuaikaa ja kasvattaa korkoja, ei keventämistä voida pitää kokonaisuutena tarkastellen toimivana keinona työnteon kannustavuuden lisäämiseksi⁸.

2.4.2 Eläke-etuuksiin liittyvät yhdistelmät

Työeläke on ulosmittauskelpoista tuloa. Kansaneläke ja takuueläke eivät sen sijaan ole ulosmittauskelpoisia, mutta ne lasketaan velallisen tulopohjaan muuta tuloa, kuten työeläkettä, ulosmittattaessa. Eläkettä saava henkilö voi saada lisäksi mm. asumistukea ja toimeentulotukea, jotka ovat ulosmittauskeltottomia etuuksia, joita ei oteta tuloina huomioon muita tuloja ulosmittattaessa.

⁸ Samansuuntaiseen johtopäätökseen on päädytty Isotalo – Kanninen – Karhunen – Maczulskij – Ravaska 2021, Ulosottovelka, sosiaaliturva ja työn tarjonta, esim. s. 80–81.

Seuraavassa taulukossa kuvataan esimerkkitapauksen avulla eläkettä saavan henkilön etuuksien ja ulosmittauksen määrää⁹. Esimerkkitapauksessa henkilöllä ei ole ulosoton suojaosuudessa huomioon otettavia elätettäviä. Henkilö asuu Helsingissä yksin ja hänen vuokransa on 675 euroa kuukaudessa. Taulukossa havainnollistetaan myös vastaavalla tavalla, kuin edellä työttömyysetuusyhdistelmien kohdalla, velan maksun kestoja ja korkokertymää olettaen, että henkilön velan määrä on 7 000 euroa ja korko 9,5 % vuodessa.

Taulukossa esitetään seuraavat kuusi erilaista tilannetta:

1. henkilö ei saa työeläkettä
2. henkilö saa työeläkettä 250 euroa kuukaudessa
3. henkilö saa työeläkettä 500 euroa kuukaudessa
4. henkilö saa työeläkettä 1 000 euroa kuukaudessa
5. henkilö saa työeläkettä 1 500 euroa kuukaudessa
6. henkilö saa työeläkettä 2 000 euroa kuukaudessa

Taulukon euromäärät ovat nettomääriä, koska ulosottopidätys lasketaan nettotuloista.

⁹ Sosiaaliturvaetuuksien määrät on kuvattu taulukossa alkuvuoden 2022 tason mukaisina, lukuun ottamatta toimeentulotukea, jonka perusosana on käytetty vuoden 2022 lopun perusosan määrää 532,97 euroa. Ulosoton suojaosuuden määränä on käytetty vuoden 2022 suojaosuutta, joka on 696 euroa kuukaudessa velalliselle, jolla ei ole elatuksen varassa olevia henkilöitä. Maksuaikalaskelmassa vapaakuukaudet on otettu huomioon 1.5.2023 voimaan tulevan lainsäädännön mukaisina. Myös velalliselta perittävät taulukkomaksut on otettu maksuaikalaskelmassa huomioon.

	1. Kansaneläke, ei työeläkettä	2. Työeläke 250 e/kk	3. Työeläke 500 e/kk	4. Työeläke 1 000 e/kk	5. Työeläke 1 500 e/kk	6. Työeläke 2 000 e/kk
Kansaneläke	679,50	583,21	458,21	195,45	-	-
Takuueläke	175,98	22,27	-	-	-	-
Työeläke	-	250	500	938,71	1 317,27	1 638,29
Eläkkeensaajan asumistuki	507,58	507,58	471,52	383,76	281,32	105,80
Tulot yhteensä (ilman toimeentulotukea)	1 363,06	1 363,06	1 429,73	1 517,92	1 598,59	1 744,09
Ulosmittaus yhteensä	-	106,32	174,81	292,11	414,18	546,10
Ulosmittauksen jälkeen käteen jäävät tulot	1 363,06	1 256,74	1 254,92	1 225,81	1 184,41	1 197,99
Toimeentulotuki	-	-	-	-	23,56	9,98
Käteen jäävä tulo ulosoton ja toimeentulotuen jälkeen	1 363,06	1 256,74	1 254,92	1 225,81	1 207,97	1 207,97
Ulosmittauksen suhde kaikkiin tuloihin ja etuuksiin	0 %	7,8 %	12,2 %	19,2 %	25,5 %	31,1 %
Velan maksuaika vuosina (velka 7 000 € / 9,5 %)	Velka ei lyhene	12,8	6,3	3,3	2,3	1,4
Korkokertymä maksuajalta		5 179	2 288	1 100	764	474

Taulukon 1. ja 2. sarakkeita vertaamalla havaitaan, että samansuuruisten eläketuloa ulosmitataan eri tavalla riippuen siitä, minkä lajista eläkettä henkilö saa. Ulosmittausta ei voida tehdä 1. sarakkeen mukaisessa tilanteessa, vaikka tulot ylittävät suojaosuuden määrän, koska henkilöllä ei ole mitään ulosmittauskelpoista tuloa. Sarakkeessa 2. kuvatussa tilanteessa ulosmittaus tehdään työeläkkeestä. Työeläkkeen kasvaessa ulosmittauksen prosenttiosuus henkilön kaikista tuloista kasvaa, koska tuloista pienempi osuus muodostuu asumistuesta, jota ei oteta tulona huomioon ulosmittauksen määrää laskettaessa. Kuukausittaisen ulosmittausmäärän jäädessä noin 100 euroon (2. sarake), maksuaika 7 000 euron velalle 9,5 %:n korolla muodostuu varsin pitkäksi ja korkokertymä maksuajalta suureksi.

Seuraavassa taulukossa kuvataan vastaavalla tavalla tulojen ja ulosmittauksen määrää tilanteessa, jossa eläke-etuutta saava henkilö saa eläkkeen lisäksi palkkatuloja. Taulukon esimerkkitapaukset kuvaavat tilannetta, jossa henkilön palkkatulon määrä on joko 200, 500 tai 900 euroa ja hän saa joko kansaneläkettä tai pientä työeläkettä.

	1. Kansaneläke, palkka 200 e/kk	2. Työeläke 250 e/kk, palkka 200 e/kk	2. Kansaneläke, palkka 500 e/kk	5. Työeläke 250 e/kk, palkka 500 e/kk	3. Kansaneläke, palkka 900 e/kk	6. Työeläke 250 e/kk, palkka 900 e/kk
Palkka	196,72	196,72	475,98	475,98	819,76	819,76
Kansaneläke	668,36	573,65	646,85	555,19	618,92	531,21
Takuueläke	173,10	21,90	167,53	21,20	160,29	20,28
Työeläke	-	245,90	-	237,99	-	227,71
Eläkkeensaajan asumistuki	437,37	437,37	332,06	332,06	191,64	191,64
Tulot yhteensä (ilman toimeentulotukea)	1 475,55	1 475,54	1 622,42	1 622,42	1 790,61	1 790,60
Ulosmittaus yhteensä	196,72 (228,12)	228,11	396,24	396,24	532,99	532,99
Ulosmittauksen jälkeen käteen jäävät tulot	1 278,83	1 247,43	1 226,18	1 226,18	1 257,62	1 257,61
Toimeentulotuki ¹⁰	79,14	110,54	131,79	131,79	100,35	100,36
Käteen jäävä tulo ulosoton ja toimeentulotuen jälkeen	1 357,97	1 357,97	1 357,97	1 357,97	1 357,97	1 357,97
Ulosmittauksen suhde kaikkiin tuloihin ja etuuksiin	12,7 %	14,4 %	22,6 %	22,6 %	28,2 %	28,2 %
Velan maksuaika vuosina (7 000 e / 9,5 %)	5,3	4,3	2,4	2,4	1,4	1,4
Korkokertymä maksuajalta	1 915	1 547	814	814	488	488

10 Ansiotulojen nettomäärästä ulosoton jälkeen jätetään huomioon ottamatta 150 euroa etuoikeutettuna tulona (Laki toimeentulotuesta 11 § 3 mom.) Selvyyden vuoksi on oletettu kaikissa tilanteissa, että ulosmittauksen jälkeen ansiotuloa jäisi vielä vähintään 150 euroa maksettavaksi. Tämän toteutuminen käytännössä edellyttää, että ulosmittaus erityisesti pienissä palkkasummissa kohdistuu eläkkeeseen.

Taulukon 1. ja 2. sarakkeista havaitaan jälleen, että samansuuruista eläketuloa ulosmitataan eri tavalla riippuen siitä, onko eläke kansaneläkettä ja takuueläkettä vai työeläkettä. Ulosmittaus rajoitetaan 1. sarakkeen tilanteessa 196,72 euroon, koska ulosmittaus voidaan toimittaa vain palkkatulosta. Tulopohjasta laskettu ulosmittausmäärä olisi 228,12 euroa, jos velallisella olisi riittävästi ulosmittauskelpoista tuloa. Muilta osin kansaneläkettä ja työeläkettä saavien velallisten kohtelu taulukon esimerkkitapauksissa on samanlaista.

Huomiota voidaan vielä kiinnittää siihen, että kaikissa taulukon esimerkkitalanteissa velalliselle jää ulosottopidätyksen ja mahdollisen toimeentulotuen jälkeen lopulta sama euro määrä rahaa käyttöön¹¹. Niissä tilanteissa, joissa velallisella on suurimmat palkkatulot, ulosmittaus on suurin ja velat lyhenevät nopeasti ja pienemmillä korkokustannuksilla.

11 Toimeentulotuen myöntämiseen vaikuttaa tosiasiasa myös henkilön varallisuus. Yllä olevissa laskelmissa on oletettu, ettei henkilöllä ole toimeentulotukiharkinnassa huomioon otettavaa varallisuutta. Taulukoissa esitetyissä toimeentulotukimäärissä ei ole myöskään otettu huomioon sitä, että henkilö voi tosiasiasa saada yksilökohtaiseen tarveharkintaan perustuen toimeentulotukea esimerkiksi terveydenhuoltomenojen kattamiseen.

3 Nykytilan arviointi ja kehittämisehdotukset

3.1 Sosiaaliturvaetuuksien ulosmittaus

3.1.1 Nykytilan arviointi

Erilaisia sosiaaliturvaetuuksia kohdellaan ulosmittauksessa eri tavalla. Osa sosiaaliturvaetuuksista on ulosmittauskelpoisia ja ne lasketaan mukaan velallisen tulopohjaan myös muita tuloja ulosmittattaessa (esim. työeläke, sairauspäiväraha ja työttömän ansiopäiväraha). Näitä etuuksia yhdistää se, että etuuksien määrä perustuu henkilön aiemmin ansaitsemiin tuloihin, eli kyse on ansioturvaan kuuluvista etuuksista. Osa sosiaaliturvaetuuksista ei voida ulosmitata, mutta ne lasketaan kuitenkin mukaan velallisen tulopohjaan muita tuloja ulosmittattaessa (esim. takuueläke, työmarkkinatuki ja työttömän peruspäiväraha). Näitä etuuksia yhdistää se, että ne takaavat ansioista riippumattoman perusturvan. Kolmas ryhmä ovat etuudet, joita ei ulosmitata eikä niitä lasketa mukaan tulopohjaan muita tuloja ulosmittattaessa (esim. asumistuki, toimeentulotuki ja lapsilisä). Näitä etuuksia yhdistää se, että ne ovat eläke- tai sosiaalilainsäädännön nojalla määrättyyn tarkoitukseen myönnettyjä etuuksia.

Edellä sanottu jaottelu ei ole kuitenkaan poikkeukseton, eikä sosiaaliturvaetuuksien ulosmittausjärjestelmä täysin johdonmukainen. Kansaneläkelaitoksen maksama kuntoutusraha määräytyy sairauspäivärahan tapaan henkilön vuositulojen perusteella, mutta toisin kuin muita ansiosidonnaisia etuuksia, kuntoutusrahaa koskee laissa säädetty ulosmittauskielto. Muita ulosmittauskelvottomia eläke-etuuksia paitsi takuueläkettä puolestaan koskee poikkeava sääntö, jonka mukaan eläke-etuudet voidaan ulosmitata elatusapuvelan suorittamiseksi, vaikka ne muutoin ovat ulosmittauskelvottomia.

Sosiaaliturvaetuuksien ulosmittausjärjestelmää monimutkaistaa se, että osasta ulosmittauskieltoja säädetään ulosottokaareissa ja osasta sosiaaliturva- ja eläkelainsäädännössä. Sellaiset etuudet, joiden ulosmittaus on kielletty sosiaaliturva- ja eläkelainsäädännössä eikä ulosottokaareissa, otetaan tuloina huomioon muita tuloja ulosmittattaessa. Tältä osin lainsäädännön sisältö ei välttämättä ole tavallisen kansalaisen näkökulmasta helposti ymmärrettävä.

Ansioturva- ja perusturvaetuuksia koskeva erilainen ulosmittaussäntely voi johtaa siihen, että erilaisia etuuksia ei kohdella samalla tavalla, vaikka ne olisivat määrältään samansuuruisia. Epäoikeudenmukaiseksi koettuja tilanteita ei kuitenkaan syntyne useimpien etuuslajien kohdalla, sillä perusturvaetuudet ovat määrältään pääasiassa ulosoton suojaosuutta pienempiä (esim. opintoraha, työttömän peruspäiväraha ja työmarkkinatuki). Tällöin vastaavansuuruisista ansioturvaan kuuluvista, ulosmittauskelpoisista etuuksistakaan ei siis tehtäisi ulosmittausta. Eläke-etuudet ovat tässä suhteessa kuitenkin poikkeus, sillä perusturvaan kuuluvan takuueläkkeen taso ylittää normaalisti voimassa olevan suojaosuuden tason¹². Suojaosuuden ylittävästä takuueläkkeestä ja kansaneläkkeestä ei lähtökohtaisesti tehdä ulosmittausta, kun taas vastaavansuuruisesta työeläkkeestä ulosmittaus toimitetaan. Samoin, jos velallinen saa kansaneläkkeen ja takuueläkkeen lisäksi pientäkin työeläkettä tai palkkatuloa, ulosmittauskelvottomat kansaneläke ja takuueläke lasketaan hänen tulopohjaansa ja ulosmittaus toimitetaan tulojen yhteismäärän perusteella työeläkkeestä tai palkkatulosta. Eläkkeensaajien kohdalla sääntely voi siten johtaa tilanteisiin, joissa velallisten erilaista kohtelua eläkelajista riippuen ei voida pitää perusteltuna.

3.1.2 Kehitysehdotus: sosiaaliturvaetuuksien yhdenmukaisempi kohtelu ulosmittauksessa

Työryhmän näkemyksen mukaan sosiaaliturvaetuuksien ulosmittausjärjestelmää olisi mahdollista yksinkertaistaa siten, että ulosmittauskielto koskisi vain sellaisia sosiaaliturvaetuuksia, jotka on myönnetty eläke- tai sosiaalilainsäädännön nojalla määrättyyn tarkoitukseen. Ulosmittauksen ulkopuolelle jäisivät nykyiseen tapaan kustannuskorvaustyyppiset etuudet ja ne muut etuudet, jotka maksetaan tiettyä tarkoitusta varten. Näitä etuuksia ei otettaisi velallisen tuloina huomioon myöskään muita tuloja ulosmitattaessa. Sanotut etuudet ovat niitä, joiden kohdalle on liitteenä 1 olevaan, nykytilaa kuvaavaan taulukkoon merkitty rasti (x) sarakkeeseen ”Ei ulosmittauskelpoinen eikä lasketa tulopohjaan”.

Muiden etuuksien osalta etuuden ulosmitattavuuden tulisi työryhmän näkemyksen mukaan määräytyä yksinomaan sillä perusteella, ylittääkö etuuden määrä suojaosuuden määrän. Suojaosuuden tarkoituksena on turvata se, että henkilön käyttöön jää riittävä määrä varoja välttämättömien elinkustannusten kattamiseen. Etuuslajilla ei ole vaikutusta siihen, paljonko henkilö tarvitsee varoja välttämättömiin elinkustannuksiinsa. Ei ole perusteltua, että esimerkiksi 922,42 euron takuueläkettä saavan velallisen eläkkeestä ei tehdä ulosmittausta, mutta vastaavansuuruisista työeläkettä tai työeläkkeen ja kansaneläkkeen yhdistelmää saavan velallisen eläkkeestä ulosmittaus tehdään. Etuuslajilla ei

¹² Suojaosuus on korotettu väliaikaisesti takuueläkkeen tasolle vuoden 2023 ajaksi.

saisi olla ratkaisevaa vaikutusta ulosmittauksen toimittamiseen ja sen määrään. Velallisen tulisi lyhentää velkojaan, mikäli hänen muiden kuin määrättyyn tarkoitukseen myönnettyjen etuuksiensa ja muiden tulojensa yhteismäärä ylittää säädetyn suojaosuuden tason. Seuraavassa tulojen ulosmittausta käsittelevässä jaksossa 3.2. arvioidaan tarkemmin muun muassa sitä, mikä olisi sopivaksi katsottava suojaosuuden määrä. Suojaosuuden tasoa muuttamalla voitaisiin tarvittaessa reagoida sellaisiin toimintaympäristön muutoksiin, joiden vuoksi velallisille on tarpeen jättää käyttöön aiempaa enemmän tai vähemmän varoja.

Määrättyyn tarkoitukseen myönnettyjen etuuksien ulosmittauskiellosta voitaisiin säätää ulosottokaarissa. Lisäksi näitä etuuksia koskevassa lainsäädännössä voisi selvytyden vuoksi olla säännös ulosmittauskiellosta. Työryhmän näkemyksen mukaan sosiaaliturvaetuuksien ulosmittaus yksinkertaistuisi merkittävästi, jos muita kuin määrättyyn tarkoitukseen myönnettäviä etuuksia koskevat ulosmittauskiellot kumottaisiin. Ne etuudet, jotka on liitteessä 1 listattu sarakkeeseen ”lasketaan vain tulopohjaan”, kuuluisivat jatkossa sarakkeeseen ”ulosmittauskelpoinen”. Muutos yhdenmukaistaisi eri etuuslajien kohtelua ulosmittauksessa ja tekisi ulosmittausjärjestelmästä yksinkertaisemmän.

Koska perusturvaan kuuluvat etuudet ovat euromäärältään pääasiassa suojaosuutta pienemmät, ehdotetun lainmuutoksen tosiasiallinen vaikutus ulosmittauskertymiin olisi oletettavasti varsin rajallinen. Merkittävimmät vaikutukset kohdistuisivat takuueläkkeen ulosmittattavuuteen sekä mahdollisesti ulosmittauksen määrään niissä tilanteissa, kun velallinen saa eri etuuslajien yhdistelmiä. Viimeksi mainituissa tilanteissa vaikutus johtuisi siitä, että nykyisin ulosmittauskelvottomia etuuksia otetaan huomioon velallisen tulopohjassa muita tuloja ulosmittattaessa, mutta ulosmittauksen määrää voi rajoittaa se, että ulosmittaus voidaan tehdä ainoastaan ulosmittauskelpoisesta tulosta. Ehdotuksen mukaan ulosmittauskelpoisten etuuksien määrä kasvaisi, jolloin vastaavaa ulosmittauksen määrän rajoitinta ei enää olisi. Vaikka muutos merkitsi joidenkin velallisten osalta nykyistä ankarampaa ulosmittausta, olisi se velallisten yhdenvertaisen kohtelun kannalta perusteltu. Ehdotetun muutoksen vaikutuksia tulisi kuitenkin vielä selvittää tarkemmin.

3.2 Tulojen ulosmittausjärjestelmä

3.2.1 Nykytilan arviointi

Suojaosuudella on keskeinen merkitys voimassa olevassa tulojen ulosmittausjärjestelmässä. Suojaosuuden määrä määrittää ensinnäkin sen, miltä tulotasolta ulosmittaus aloitetaan. Toiseksi ulosmittauksen laskentasäännöt ovat kolmiportaiset, ja kussakin tapauksessa sovellettava laskentasääntö määräytyy sen mukaan, kuinka monta kertaa suojaosuuden määrä velallisen tulot ovat. Kolmanneksi suojaosuuden määrällä on vaikutusta niiden velallisten tulojen ulosmittauksen määrään, joiden tulot ovat enintään

kaksi kertaa suojaosuuden määrä (pientuloiset velalliset) tai yli neljä kertaa suojaosuuden määrä (suurituloiset velalliset). Tämä johtuu siitä, että näiden velallisten tulojen ulosmittaukseen sovelletaan laskentasääntöjä, joissa suojaosuuden ylittävistä tuloista tai neljä kertaa suojaosuuden ylittävistä tuloista ulosmitataan tietty osuus. Jos velallisen nettotulot ovat yli kaksi kertaa suojaosuuden määrä ja enintään neljä kertaa suojaosuuden määrä (keskituloiset velalliset), velallisen nettotuloista ulosmitataan yksi kolmasosa. Näiden velallisten osalta suojaosuuden määrä ei vaikuta ulosmitattavan määrän laskentaan.

Velallisen suojaosuuden määrään vaikuttaa se, kuinka monta henkilöä on velallisen elatuksen varassa. Kukin elatuksen varassa oleva henkilö nostaa vuonna 2022 velallisen suojaosuutta 250,20 euroa kuukaudessa. Koska ulosmittauksen laskentasäännöt ovat erilaiset eri tulotasoilla, elatuksen varassa olevien henkilöiden vaikutus ulosmittauksen määrään kuitenkin vaihtelee. Asiaa voidaan havainnollistaa seuraavilla esimerkeillä, joissa kuvataan ulosmittauksen määrää eri tulotasoilla, jos velallisella ei ole yhtään elatuksen varassa olevaa henkilöä tai jos hänen elatuksen varassaan on yksi tai kaksi henkilöä.

Esimerkki 1

Ulosmittauksen määrän laskeminen, jos velallisen nettotulot ovat 1 200 euroa kuukaudessa.

	Suojaosuus €	Ulosmittauksen laskenta €	Ulosmitattava määrä €
Velallinen yksin	696	$2/3 * (1\,200 - 696)$	336
Velallinen + 1 elätettävä	946,20	$2/3 * (1\,200 - 946,20)$	169,20
Velallinen + 2 elätettävää	1 196,40	$2/3 * (1\,200 - 1\,196,40)$	2,4 → 0

Taulukosta havaitaan, että nettotulojen ollessa 1 200 euroa ensimmäinen elatuksen varassa oleva henkilö pienentää ulosmittauksen määrää 166,80 euroa kuukaudessa ja toinen elatuksen varassa oleva henkilö pienentää ulosmittauksen määrää saman verran.

Esimerkki 2

Ulosmittauksen määrän laskeminen, jos velallisen nettotulot ovat 1 800 euroa kuukaudessa.

	Suojaosuus €	Ulosmittauksen laskenta €	Ulosmitattava määrä €
Velallinen yksin	696	$1/3 * 1\,800$	600
Velallinen + 1 elätettävä	946,20	$2/3 * (1\,800 - 946,20)$	569,20
Velallinen + 2 elätettävää	1 196,40	$2/3 * (1\,800 - 1\,196,40)$	402,40

Taulukosta havaitaan, että nettotulojen ollessa 1 800 euroa ensimmäinen elatuksen varassa oleva henkilö pienentää ulosmittauksen määrää 30,80 euroa kuukaudessa ja toinen elatuksen varassa oleva henkilö pienentää ulosmittauksen määrää 166,80 euroa kuukaudessa.

Esimerkki 3

Ulosmittauksen määrän laskeminen, jos velallisen nettotulot ovat 2 100 euroa kuukaudessa.

	Suojaosuus €	Ulosmittauksen laskenta €	Ulosmitattava määrä €
Velallinen yksin	696	$1/3 * 2\,100$	700
Velallinen + 1 elätettävä	946,20	$1/3 * 2\,100$	700
Velallinen + 2 elätettävää	1 196,40	$2/3 * (2\,100 - 1\,196,40)$	602,40

Taulukosta havaitaan, että nettotulojen ollessa 2 100 euroa ensimmäinen elatuksen varassa oleva henkilö ei vaikuta ulosmittauksen määrään, mutta toinen elatuksen varassa oleva henkilö pienentää ulosmittauksen määrää 97,60 euroa.

Esimerkki 4

Ulosmittauksen määrän laskeminen, jos velallisen nettotulot ovat 2 500 euroa kuukaudessa.

	Suojaosuus €	Ulosmittauksen laskenta €	Ulosmitattava määrä €
Velallinen yksin	696	$1/3 * 2\,500$	833,33
Velallinen + 1 elätettävä	946,20	$1/3 * 2\,500$	833,33
Velallinen + 2 elätettävää	1 196,40	$1/3 * 2\,500$	833,33

Taulukosta havaitaan, että nettotulojen ollessa 2 500 euroa yksi tai kaksi elatuksen varassa olevaa henkilöä ei vaikuta ulosmittauksen määrään.

Esimerkki 5

Ulosmittauksen määrän laskeminen, jos velallisen nettotulot ovat 4 000 euroa kuukaudessa.

	Suojaosuus €	Ulosmittauksen laskenta €	Ulosmitattava määrä €
Velallinen yksin	696	$1/3 * 2\,784 + 4/5 * (4\,000 - 2\,784)$	1 900,80
Velallinen + 1 elätettävä	946,20	$1/3 * 3\,784,80 + 4/5 * (4\,000 - 3\,784,80)$	1 433,76
Velallinen + 2 elätettävää	1 196,40	$1/3 * 4\,000$	1 333,33

Taulukosta havaitaan, että nettotulojen ollessa 4 000 euroa ensimmäinen elatuksen varassa oleva henkilö pienentää ulosmittauksen määrää 467,04 euroa kuukaudessa ja toinen elatuksen varassa oleva henkilö pienentää ulosmittauksen määrää 100,43 euroa kuukaudessa.

Edellä sanottujen esimerkkien perusteella voidaan todeta, että elatuksen varassa olevien henkilöiden vaikutus ulosmittauksen määrään vaihtelee sen mukaan, minkä laskentäsäännön piiriin velallinen kuuluu ja muuttuuko hänen tuloihinsa sovellettava laskentäsääntö suojaosuuden määrän muuttuessa. Kaiken kaikkiaan elatuksen varassa olevien

henkilöiden vaikutus ulosmittauksen määrään vaikuttaa varsin sattumanvaraiselta. Suurituloisella velallisella vaikutus voi olla useita satoja euroja ja keskituloisella velallisella vaikutusta ei välttämättä ole lainkaan.

Työryhmän näkemyksen mukaan ulosmittausjärjestelmää ei elatuksen varassa olevien henkilöiden huomioon ottamisen osalta voida pitää tarkoituksenmukaisena. Lähtökohtaisesti on perusteltua ajatella, että kukin elatuksen varassa oleva henkilö tosiasiaa lisää velallisen elinkustannusten määrää ja tällä tulisi olla todellista vaikutusta ulosmittauksen määrään. Vertailun vuoksi voidaan todeta, että yksityishenkilön velkajärjestelyssä laskettaessa velallisen maksuvaraa velallisen kanssa samassa taloudessa asuvat lapset otetaan huomioon siten, että kukin heistä nostaa velallisen välttämättömiksi katsottavia elinkustannuksia tietyn euromäärän verran. Välttämättöminä elinkustannuksina huomioon otettavista euromääristä säädetään oikeusministeriön asetuksella velallisen maksuvaran arvioinnista yksityishenkilön velkajärjestelyssä (322/2001).

Voimassa olevaa tulojen ulosmittausjärjestelmää on pidetty monimutkaisena. Muun muassa eduskunnan lakivaliokunta on suojaosuuden väliaikaista korottamista koskevasta hallituksen esityksestä (HE 216/2022 vp) antamassaan mietinnössä (LaVM 15/2022 vp) todennut, että olisi perusteltua pohtia muun muassa mahdollisuuksia yksinkertaistaa ulosottojärjestelmän monimutkaisia laskentasääntöjä. Lisäksi lakivaliokunta on pitänyt merkittävänä epäkohtana sitä, ettei suojaosuuteen ehdotettu tasokorotus hyödytä kaikkia keskituloisia ulosmittausvelallisia. Suojaosuuden korottamista koskevassa hallituksen esityksessä todetulla tavalla suojaosuuden korottaminen keventää euromääräisesti eniten suurituloisten velallisten tulojen ulosmittausta.

Koska suojaisuus vaikuttaa eri tavalla eri tuloluokkiin kuuluvien velallisten tulojen ulosmittauksen määrään, suojaosuutta korottamalla ei voida nykyjärjestelmässä kohdenetusti keventää vain pienituloisimpien ulosmittausvelallisten tulojen ulosmittausta. Ulosmittauksen laskentasäännöt eivät mahdollista myöskään sitä, että kaikkien ulosmittausvelallisten tulojen ulosmittausta kevennettäisiin suojaosuutta korottamalla.

Työryhmän näkemyksen mukaan on epätarkoituksenmukaista, että ulosmittauksen laskentasäännöt rakentuvat nykyiseen tapaan hyvin voimakkaasti suojaosuuden käsitteen varaan. Keskituloisten velallisten osalta laskentasäännöt poikkeavat rakenteeltaan muiden velallisten tulojen ulosmittaukseen sovellettavista laskentasäännöistä, mikä johtaa siihen, että heitä kohdellaan ulosmittausjärjestelmässä jossain määrin eri tavalla kuin muita velallisia. Ulosmittauksen laskentasääntöjä on työryhmän näkemyksen mukaan syytä tarkastella kokonaisuutena uudelleen.

3.2.2 Ehdotus tulojen ulosmittausjärjestelmän kehittämiseksi

3.2.2.1 Kehittämisen lähtökohtia

Ulosottolaitoksessa tulee vuosittain vireille noin kolme miljoonaa ulosottoasiaa. Vuoden aikana vireillä on noin 560 000 eri velallisen asioita ja velallisista noin 90 % on luonnollisia henkilöitä. Ulosottoasioiden ja -velallisten suuresta määrästä johtuen, ulosmittauksen määrän laskennan tulee lähtökohtaisesti olla kaavamaisista. Kunkin velallisen yksilöllisiä olosuhteita ja toteutuvia menoja ei voida ottaa tapauskohtaisesti huomioon ulosmittauksen määrän laskennassa. Yksilöllisten olosuhteiden tarpeellinen huomioon ottaminen toteutuu ulosottomenettelyssä nykyisin soveltamalla ulosmittauksen lykkäämistä (UK 4:51a), ulosmittauksen määrän rajoittamista (UK 4:51) ja vapaakuukausien myöntämistä (UK 4:52 ja 53) koskevia ulosottokaaren säännöksiä. Yksityishenkilön velkajärjestelyssä velallisen henkilökohtaiset menot voidaan ottaa ulosottomenettelyä yksityiskohtaisemmin huomioon.

Ulosmittausjärjestelmä on velkojanäkökulmasta merkityksellinen perustuslain 15 §:ssä säädetyn omaisuudensuojan kannalta. Velkojalla on oikeus saada saatavansa Ulosottolaitoksen toimesta perityksi velalliselta. Kysymys on velkojan oikeusturvasta. Ulosottomenettelyssä on kuitenkin suojattava myös velallista. Velallisella on muun muassa oikeus ihmisarvoisen elämän edellyttämään toimeentuloon myös ulosottomenettelyn aikana. Viime kädessä velallisella on perustuslain 19 §:n tarkoittama oikeus saada sosiaaliturvaa yhteiskunnalta.

Ulosmittausjärjestelmää kehitettäessä on arvioitava, missä määrin velallisen ihmisarvoisen elämän edellyttämä toimeentulo turvataan jättämällä ulosmittauksen ulkopuolelle riittävä määrä tuloja ja missä määrin se turvataan yhteiskunnan tarjoamalla sosiaaliturvalla. Jos velallisen käyttöön jäävät tulot ja omaisuus eivät ulosmittauksen jälkeen riitä kattamaan tarpeelliseksi katsottavaa toimeentuloa, velalliselle maksetaan toimeentulotukea. Voidaan ajatella, että velkojen suorittamista ei ole perusteltua rahoittaa pitkäaikaisesti yhteiskunnan maksamalla toimeentulotuella, joka on tarkoitettu viimesijaiseksi ja väliaikaiseksi tukimuodoksi niihin tilanteisiin, joissa henkilö ei pysty muuten huolehtimaan toimeentulostaan. Ulosmittauksen määrä voisi olla perusteltua pyrkiä mitoittamaan sellaiseksi, ettei ulosottopidätys pääsääntöisesti aiheuttaisi velallisille pitkäaikaista tarvetta turvautua toimeentulotukeen. Tavoite saavutettaisiin, jos ulosmittauksen ulkopuolelle jäisi lähtökohtaisesti sellainen määrä tuloja, että velallinen pystyisi kattamaan toimeentulotukiharkinnassa huomioon otettavat menot näillä tuloillaan.

Tavoitteena ei kuitenkaan voida pitää sitä, että toimeentulotukea ei tulisi lainkaan myönnettäväksi ulosmittauksen perusteella. Toimeentulotukea myönnetään yksilökohtaiseen tarveharkintaan perustuen lähtökohtaisesti tilapäiseen tarpeeseen. Yksilöiden tarpeissa on merkittäviä eroja muun muassa terveydenhoito-, lääke- ja asumiskustannusten osalta.

Ulosmittausjärjestelmää ei ole perusteltua säätää vastaavalla tavalla yksilökohtaiseen harkintaan perustuvaksi eikä suojaosuutta ole syytä säätää niin korkealle tasolle, ettei kenelläkään olisi tarvetta ulosmittauksen vuoksi turvautua toimeentulotukeen. Liian korkea suojaosuuden taso johtaisi siihen, että merkittävä osa väestöstä jäisi tulojen ulosmittausmahdollisuuden ulkopuolelle, millä puolestaan olisi kielteisiä vaikutuksia muun muassa heidän luottokelpoisuuteensa. Suojaosuuden tasoa määriteltäessä on tärkeää hakea sopivaksi katsottavaa tasapainoa erilaisten vaikutusten välillä.

Velallisenäkökulmasta ulosmittausjärjestelmää on syytä arvioida perustuslain 6 §:ssä säädetyn yhdenvertaisuuden kannalta. Lailla ei saa mielivaltaisesti asettaa ihmisiä tai ihmisryhmiä toisia edullisempaan tai epäedullisempaan asemaan. Toisaalta lainsäädännöllä on ominaista, että siinä kohdellaan tietyn hyväksyttävän yhteiskunnallisen intressin vuoksi ihmisiä eri tavoin. Keskeistä on, voidaanko kulloisetkin erottelut perustella perusoikeusjärjestelmän kannalta hyväksyttävällä tavalla. Tavoitteena on ulosmittausjärjestelmä, jossa ulosmittauksen määrä on kaikissa tuloryhmissä oikeudenmukaisessa suhteessa heidän tulojensa määrään.

Seuraavissa jaksoissa 3.2.2.2 ja 3.2.2.3 esitetään työryhmän ehdotus tulojen ulosmittausjärjestelmän uudistamiseksi. Ehdotus koostuu ensinnäkin ulosmittauksen aloittamisen alarajan eli suojaosuuden määrittämisestä (jakso 3.2.2.2) ja toiseksi uudenlaisten ulosmittauksen laskentasääntöjen laatimisesta (jakso 3.2.2.3).

3.2.2.2 Ulosmittauksen aloittamisen alaraja eli suojaosuus

Velallisen itsensä osalta laskettava suojaosuus

Ulosmittauksen aloittamisen alarajasta käytetään tässä esityksessä termiä *suojaosuus*. Kaikkia suojaosuuden ylittäviäkin tuloja ei ehdoteta ulosmitattavaksi, eli ulosmittauksen ulkopuolelle jäisi tosiasiaa enemmän tuloja kuin suojaosuuden määrä.

Arvioidessaan sopivaa suojaosuuden tasoa työryhmä on tukeutunut toimeentulotukiharkinnassa keskimäärin hyväksytyjen elinkustannusten määrään¹³. Työryhmä kuitenkin korostaa, että lopullisen suojaosuuden tason määrittelyssä tulee ottaa vaikutusarvioihin perustuen tarkemmin vielä huomioon muun muassa se, kuinka suuri osa velallisista jäisi ehdotetulla suojaosuuden tasolla kokonaan ulosmittauksen ulkopuolelle.

¹³ Liite 2: Perustoimeentulotuessa yksin asuvalle huomioon otetut menot ja tulot keskimäärin Kelan rekisteriaineiston perusteella ajalla 12/2021–11/2022

Toimeentulotukiharkinnassa huomioon otetut menot ovat ajanjaksoa 12/2021–11/2022 koskevan tilaston mukaan olleet yksin asuvalla henkilöllä keskimäärin 1 066,53 euroa. Menoista merkittävä osuus muodostuu asumismenoista, joiden maksamista tuetaan asumistuella. Asumistuki on nykyisin ulosmittauskelvoton etuus, jota ei saa ulosmitata eikä sitä oteta huomioon velallisen tulona muita tuloja ulosmitattaessa. Kyseessä on määrättyyn tarkoitukseen myönnettävä etuus, joten työryhmän ehdotuksen mukaisesti asumistuki olisi jatkossakin kokonaan ulosmittauksen ulkopuolella. Arvioitaessa sopivaa suojaosuuden määrää on mahdollista ottaa lähtökohdaksi toimeentulotukiharkinnassa huomioon otetut keskimääräiset menot ja vähentää niistä toimeentulotuen hakijalle maksettu keskimääräinen asumistuen määrä. Keskimääräisen asumistuen vähentäminen laskelmassa on perusteltua, koska siltä osin kuin henkilö saa asumistukea, hänellä ei ole tarvetta rahoittaa asumismenojaan ulosmittaamatta jätettävällä tulon osalla.

Yksin asuvalle henkilölle maksettavan asumistuen määrä on edellä sanotun tilaston mukaan ollut keskimäärin 279,61 euroa kuukaudessa. Tällä perusteella työryhmä on arvioinut, että suojaosuuden määrä voisi olla 787 euroa kuukaudessa (1 066,53 euroa – 279,61 euroa = 786,92 euroa).

Elatuksen varassa olevan henkilön huomioon ottaminen

Velallisen elatuksen varassa olevat henkilöt lisäävät velallisen elinkustannusten määrää. Tämän vuoksi on perusteltua, että tuloista ulosmitataan vähemmän, jos velallisella on elatuksen varassa olevia henkilöitä. Nykyisin voimassa olevan sääntelyn mukaan velallisen elatuksen varassa olevana voidaan ottaa huomioon velallisen puoliso, oma lapsi ja puolison lapsi. Työryhmä katsoo, että olisi perusteltua harkita, tulisiko elatuksen varassa olevina jatkossa ottaa huomioon ainoastaan lapset eli poistaa mahdollisuus puolison huomioon ottamiseen. Muutos olisi linjassa sosiaaliturvaetuuksia koskevan lainsäädännön kanssa, jossa kytkentää puolison tuloihin ja elatusvelvollisuuteen on monilta osin purettu¹⁴.

Työryhmä on arvioinut kahta vaihtoehtoista tapaa elatuksen varassa olevien lasten huomioon ottamiseksi. Ensimmäisessä vaihtoehdossa kukin elatuksen varassa oleva lapsi korottaisi suojaosuuden määrää tietyllä euromäärällä. Toisessa vaihtoehdossa elatuksen varassa olevat lapset eivät vaikuttaisi suojaosuuden määrään, vaan kunkin elatuksen varassa olevan lapsen osalta tehtäisiin tietyn euromäärän suuruinen vähennys ulosmitattavaan määrään. Näitä kahta vaihtoehtoa on kuvattu tarkemmin seuraavassa jaksossa 3.2.2.3. Tässä jaksossa arvioidaan tarkemmin, kuinka paljon elatuksen varassa olevien lasten olisi perusteltua pienentää ulosmittauksen määrää.

¹⁴ Esim. työmarkkinatuen sidonnaisuus puolison tuloihin poistettiin vuonna 2013.

Nykyisessä ulosmittausjärjestelmässä velallisen suojaosuutta korotetaan kunkin velallisen elatuksen varassa olevan henkilön osalta 269,70 euroa¹⁵ kuukaudessa. Suojaosuuden korottaminen vaikuttaa kuitenkin hyvin vaihtelevasti ulosmittauksen määrään, eikä voimassa olevan sääntelyn perusteella ole pääteltävissä, kuinka paljon ulosmittauksen tulisi pienentyä elatuksen varassa olevien lasten perusteella. Sopivaa vaikutusta arvioidessaan työryhmä on tarkastellut muuta sääntelyä, johon liittyy pyrkimys lapsista aiheutuvien elinkustannusten kattamiseen.

Työryhmä on tarkastellut ensinnäkin lasten perusosien määriä toimeentulotukilaskennassa 1.8.2022 lukien¹⁶. Toimeentulotuen tarvetta laskettaessa lasten perusosien määrät vaihtelevat lapsen iän perusteella ja sen mukaan, kuinka mones lapsi on sisarusarjassa. Pienimmällään perusosan määrä vuonna 2022 oli 282,47 euroa kuukaudessa ja suurimmillaan 373,08 euroa kuukaudessa. Perusosa oli pienimmillään silloin, kun kyseessä oli alle 10-vuotias, sisarusarjan kolmas tai sitä myöhempi lapsi. Perusosien laskennallinen keskiarvo oli 1.8.2022 lukien 327,78 euroa kuukaudessa.

Toiseksi työryhmä on tarkastellut lapsilisän määrää. Vuonna 2023 lapsilisä on 94,88–182,69 euroa kuukaudessa riippuen siitä, monesko lapsi on kyseessä. Ensimmäisestä lapsesta lapsilisän määrä on 94,88 euroa ja toisesta lapsesta 104,84 euroa. Lisäksi lapsilisään tehtävä yksinhuoltajakorotus on jokaisesta lapsesta 63,30 euroa kuukaudessa eli yksinhuoltajakorotuksella korotettu lapsilisän määrä on 158,18–245,99 euroa lasta kohden.

Toisin kuin ulosottopidätystä laskettaessa toimeentulotukiharkinnassa lapsilisä katsotaan hakijan tuloksi. Lapsilisä siis pienentää toimeentulotuen tarvetta. Voidaankin ajatella, että jos ulosottopidätystä koskevan tarkastelun lähtökohdaksi otettaisiin toimeentulotukiharkinnassa käytettävien lasten perusosien määrä, siitä olisi perusteltua laskennallisesti vähentää arvioitu lapsilisän määrä. Tämä on perusteltua siksikin, että lapsilisä oli aikanaan toimeentulotuen tuloharkinnan ulkopuolella. Kun se sisällytettiin huomioitaviin tuloihin, toimeentulotuen tasoja korotettiin vastaavasti. Koska tyypillisimmin lapsia on joko yksi tai kaksi, vähentämisessä voitaisiin käyttää yhden ja kahden lapsen lapsilisän keskiarvoa eli noin 100 euroa kuukaudessa. Yksinhuoltajakorotuksen vähentäminen ei liene perusteltua, koska se ei koske kaikkia lapsilisän saajia. Toimeentulotuen perusosan ja

15 Korotuksen määrä vuonna 2023. Vuonna 2022 korotuksen määrä oli 250,20 euroa kuukaudessa.

16 Perusosien huomioon ottaminen vuoden 2023 tason mukaisina ei ole perusteltua, koska perusosiin kohdistuu vuonna 2023 tilapäinen tasokorotus.

lapsilisän määriin nojautuen voitaisiin ajatella, että jokainen elatuksen varassa oleva lapsi pienentäisi ulosmittauksen määrää noin 228 euroa kuukaudessa (perusosien laskennallinen keskiarvo noin 328 euroa – arvioitu lapsilisä noin 100 euroa kuukaudessa).

Kolmanneksi elätettävän vaikutusta menoihin voidaan arvioida tarkastelemalla Kansaneläkelaitoksen maksaman elatustuen määrää. Täysimääräinen elatustuki on 186,97 euroa kuukaudessa vuonna 2023.

Neljänneksi vertailukohdaksi voidaan nostaa vielä se, miten elatuksen varassa olevat lapset otetaan huomioon yksityishenkilön velkajärjestelyssä. Velallisen välttämättömiin kuukausittaisiin elinkustannuksiin, joista ei tarvitse esittää erillistä selvitystä, lasketaan vuonna 2023 lasten osalta 401–474 euroa riippuen lasten iästä ja lukumäärästä. Yksityishenkilön velkajärjestelyssä velallisen itsensä osalta laskettavat välttämättömät elinkustannukset ovat yksin asuvien ja yksinhuoltajien osalta 667 euroa ja muiden osalta 562 euroa kuukaudessa eli jonkin verran pienemmät kuin mitä edellä ehdotetaan velallisen itsensä osalta laskettavaksi suojaosuuden määräksi (787 euroa). Jos kukin elätettävä pienentäisi ulosmittauksen määrää esimerkiksi 228 eurolla ja velallisen itsensä osalta laskettava suojaosuus olisi 787 euroa, olisi näiden yhteenlaskettu summa suhteellisen hyvin linjassa yksityishenkilön velkajärjestelyssä huomioon otettavien elinkustannusten kanssa. Lukuja vertailtaessa on kuitenkin huomattava, että yhtäältä yksityishenkilön velkajärjestelyssä otetaan huomioon erikseen myös muita kuluja (mm. asumiskulut) ja toisaalta ulosmittauksessa ei ulosmitata kaikkea suojaosuuden ylittävää tuloa.

Työryhmä toteaa, etteivät edellä sanotut luvut ole suoraan vertailukelpoisia, eikä lukujen perusteella voida yksiselitteisesti todeta, mikä olisi oikea euromäärä, jonka verran elatuksen varassa olevan lapsen tulisi pienentää ulosmittauksen määrää. Kuhunkin etuuteen (mm. toimeentulotuki, lapsilisä ja elatustuki) ja menettelyyn (mm. velkajärjestely- ja ulosottomenettely) liittyvät omat erityispiirteensä, tavoitteensa ja laskentasääntönsä.

Jotta ulosmittausjärjestelmä olisi riittävän yksinkertainen, on perusteltua, että elatuksen varassa olevat lapset vaikuttavat saman verran riippumatta heidän iästään tai järjestyksestä sisarussarjassa. Työryhmä arvioi edellä todettujen lukujen perusteella, että vaikutus ulosmittauksen määrään voisi asettua välille 170–230 euroa kuukaudessa. Seuraavassa jaksossa 3.2.2.3 asiaa arvioidaan tarkemmin ottaen huomioon ehdotetut uudet ulosmittauksen laskentasäännöt kokonaisuutena.

3.2.2.3 Yksinkertaisemmat ulosmittauksen laskentasäännöt

Voimassa olevia määräajoin maksettavia tuloja koskevia ulosmittaussääntöjä voidaan pitää monimutkaisina. Lisäksi suojaosuuden moninainen vaikutus ulosmittauksen määrän laskentaan aiheuttaa osin epätarkoituksenmukaisia lopputuloksia sekä vaikeuttaa ulosmittausjärjestelmän kehittämistä suojaosuuden tasoa muuttamalla.

Työryhmä pitää perusteltuna, että määräajoin maksettavien tulojen ulosmittaussäännöt laadittaisiin kokonaan uudelleen. Järjestelmässä voisi olla nykyiseen tapaan esimerkiksi kolme porrasta, joissa ulosmittaus kiristyy tulojen kasvaessa. Laskentasäännöt voisivat olla rakenteeltaan seuraavat (prosentti- ja euromäärät ovat ainoastaan esimerkkejä)¹⁷:

Velallisen nettotuloista vähennetään suojaosuus ja vähentämisen jälkeen jäljelle jääneistä tuloista ulosmitataan

- 60 prosenttia niistä jäljelle jääneistä tuloista, jotka ovat enintään 1 000 euroa kuukaudessa
- 70 prosenttia niistä jäljelle jääneistä tuloista, jotka ovat yli 1 000 euroa ja enintään 3 000 euroa kuukaudessa
- 80 prosenttia niistä jäljelle jääneistä tuloista, jotka ovat yli 3 000 euroa kuukaudessa.

Edelle kirjatut prosentti- ja euromäärät ovat sellaiset, että alustavan tarkastelun perusteella vaikuttaa siltä, että tulojen ulosmittauksesta kertyvä kokonaisperimistulos säilyisi sanotuilla luvuilla jotakuinkin vuoden 2022 tasolla, jos suojaosuuden määränä käytetään 787 euroa kuukaudessa. Työryhmä kiinnittää kuitenkin huomiota siihen, että suojaosuuden ylittävistä tuloista ulosmitattava prosenttiosuus on varsin korkea, mikä ei ole omiaan kannustamaan tulojen kasvattamiseen, ellei velallinen näe ulosmittausvelkojen lyhentämistä riittävänä kannustimena. Korkeat ulosmittausasteet ovat kuitenkin väistämättömän seurauksena siitä, että suojaosuuden tasoa korotetaan, mikäli ulosmittauskertymän määrä halutaan pitää jotakuinkin nykyisellä tasolla. Ulosmittausjärjestelmää uudistettaessa onkin syytä arvioida tarkasti, onko perustellumpaa pitää suojaosuuden taso matalammalla tasolla ja ulosmitata sen ylittävistä tuloista kevyemmin vai nostaa suojaosuutta ja ulosmitata sen ylittävistä tuloista ankarammin.

¹⁷ Joltain osin samantyyppistä rakennetta on ehdotettu Isotalo – Kanninen – Karhunen – Maczulskij – Ravaska 2021, Ulosottovelka, sosiaaliturva ja työn tarjonta, s. 71–75

Uudistettaessa ulosmittausjärjestelmää tulee myös ratkaista, kuinka elatuksen varassa olevat lapset otetaan laskentasäännöissä huomioon. Huomioon ottaminen voisi tapahtua joko siten, että kukin lapsi korottaa suojaosuuden määrää (vaihtoehto 1) tai siten, että kunkin lapsen osalta tehtäisiin laskelman lopuksi vähennys ulosmitattavaan määrään (vaihtoehto 2).

Vaihtoehto 1:n osalta on huomattava, että elatuksen varassa olevan lapsen perusteella tehtävän suojaosuuden korotuksen tulee olla selvästi suurempi kuin haluttu vaikutus ulosmittauksen määrään. Työryhmä on havainnollistanut vaihtoehtoa 1 käyttämällä suojaosuuden korotuksen määränä 328 euroa kuukaudessa, mikä vastaa toimeentulotukiharkinnassa käytettävien lasten perusosien laskennallista keskiarvoa. Tällöin kukin elatuksen varassa oleva lapsi pienentäisi ulosmittauksen määrää pääasiassa noin 197–262 euroa velallisen tulotasosta riippuen. Vaikutus ulosmittauksen määrään olisi tasaisempi ja johdonmukaisempi kuin nykyjärjestelmässä. Korotuksen euromäärää muuttamalla elätettävän vaikutusta ulosmittaukseen voidaan pienentää tai suurentaa. Vaihtoehto 1:n heikkous on se, että laskentasäännöistä johtuen elatuksen varassa olevat lapset pienentävät ulosmittauksen määrää enemmän suuri- kuin pienituloisilla velallisilla.

Vaihtoehto 1:n mukaista laskentaa voidaan havainnollistaa seuraavilla esimerkeillä.

Esimerkki 1: Velallisella on yksi elatuksen varassa oleva lapsi ja hänen nettotulonsa ovat 1 600 euroa kuukaudessa¹⁸.

$$\text{Velallisen suojaosuus: } 787 + 328 = 1\,115$$

$$\text{Ulosmittaus lasketaan: } 0,6 * (1\,600 - 1\,115) = 291$$

Esimerkki 2: Velallisella on kaksi elatuksen varassa olevaa lasta ja hänen nettotulonsa ovat 2 600 euroa kuukaudessa.

$$\text{Velallisen suojaosuus: } 787 + 2 * 328 = 1\,443$$

$$\text{Ulosmittaus lasketaan: } 0,6 * 1\,000 + 0,7 * (2\,600 - 1\,443 - 1\,000) = 939,50$$

¹⁸ Liitteessä 3 esitetään kattavammin eri tulotasoilla vaihtoehto 1:n mukaiset ulosmittausmäärät sekä elatuksen varassa olevien lasten vaikutus ulosmittaukseen.

Esimerkki 3: Velallisella on yksi elatuksen varassa oleva lapsi ja hänen nettotulonsa ovat 4 400 euroa kuukaudessa.

Velallisen suojaosuus: $787 + 328 = 1\,115$

Ulosmittaus lasketaan: $0,6 * 1\,000 + 0,7 * 2\,000 + 0,8 * (4\,400 - 1\,115 - 3\,000) = 2\,228$

Vaihtoehdossa 2 elatuksen varassa olevat henkilöt eivät vaikuta suojaosuuden määrään, vaan ulosmitattavan määrän laskennassa tehdään lopuksi kunkin elatuksen varassa olevan lapsen perusteella euromääräinen vähennys. Työryhmä on havainnollistanut vaihtoehtoa 2 kahdella laskelmalla, joissa molemmissa suojaosuuden määränä on käytetty 787 euroa. Ensimmäisessä laskelmassa (vaihtoehto 2a) elatuksen varassa olevan lapsen perusteella tehtävän vähennyksen määränä on käytetty 228 euroa kuukaudessa. Toisessa laskelmassa (vaihtoehto 2b) elatuksen varassa olevan lapsen perusteella tehtävän vähennyksen määränä on käytetty 170 euroa kuukaudessa.

Vaihtoehto 2:n mukaista laskentaa voidaan kuvata seuraavilla esimerkeillä, joissa vähennyksen määränä on käytetty vaihtoehto 2b:n mukaista 170 euroa kuukaudessa¹⁹.

Esimerkki 1: Velallisella on yksi elatuksen varassa oleva lapsi ja hänen nettotulonsa ovat 1 600 euroa kuukaudessa.

Velallisen suojaosuus: 787

Vähennys elatuksen varassa olevan lapsen perusteella: 170

Ulosmittaus lasketaan: $0,6 * (1\,600 - 787) - 170 = 317,80$

Esimerkki 2: Velallisella on kaksi elatuksen varassa olevaa lasta ja hänen nettotulonsa ovat 2 600 euroa kuukaudessa.

Velallisen suojaosuus: 787

Vähennys elatuksen varassa olevien lasten perusteella: $2 * 170 = 340$

Ulosmittaus lasketaan: $0,6 * 1\,000 + 0,7 * (2\,600 - 787 - 1\,000) - 340 = 829,10$

¹⁹ Liitteessä 4 esitetään kattavammin eri tulotasoilla vaihtoehto 2a ja 2b:n mukaiset ulosmittausmäärät sekä elatuksen varassa olevien lasten vaikutus ulosmittaukseen.

Esimerkki 3: Velallisella on yksi elatuksen varassa oleva lapsi ja hänen nettotulonsa ovat 4 400 euroa kuukaudessa.

Velallisen suojaosuus: 787

Vähennys elatuksen varassa olevan lapsen perusteella: 170

Ulosmittaus lasketaan: $0,6 * 1\,000 + 0,7 * 2\,000 + 0,8 * (4\,400 - 787 - 3\,000) - 170 = 2\,320,40$

Vaihtoehto 2:n hyvä puoli on se, että elatuksen varassa olevat henkilöt vaikuttavat saman verran ulosmittauksen määrään kaikissa tuloluokissa. Mallin heikkoutena voidaan pitää sitä, että ulosmittauksen aloittamisen alaraja kohoaa helposti varsin korkeaksi. Mikäli jokainen elatuksen varassa oleva lapsi pienentäisi ulosmittauksen määrää 228 eurolla ja velallisella olisi kaksi elatuksen varassa olevaa lasta, edellyttäisi tulojen ulosmittaus yli 1 700 euron nettotuloja. Tällaista ulosmittauksen alarajaa voidaan pitää tarpeettoman korkeana. Ne henkilöt, joiden tuloista ulosmittausta ei pystytä tekemään, jäävät todennäköisesti kokonaan luottomarkkinoiden ulkopuolelle. Tämä vaikutus kohdistuu muihin kuin ulosottovelallisiin, koska pankit ja luottolaitokset ottanevat luottoa myöntäessään huomioon mahdollisuuden tarvittaessa luoton takaisinperintään ulosottoimin.

Ulosmittauksen alarajaa saadaan laskettua alemmaksi pienentämällä elatuksen varassa olevan lapsen perusteella tehtävän vähennyksen määrää esimerkiksi 170 euroon kuukaudessa. Tällöin ulosmittaus voitaisiin tehdä noin 1 500 euron nettotuloista, jos velallisella on kaksi elatuksen varassa olevaa lasta. Ulosmittauksen alaraja olisi tällöin hieman korkeampi kuin vuonna 2023 voimassa olevan väliaikaisen suojaosuutta koskevan sääntelyn perusteella²⁰. Vaikutuksia luottokelpoisuuteen voitaisiin siten mahdollisesti arvioida vuotta 2023 koskevien havaintojen perusteella.

²⁰ Vuonna 2023 velallisen, jonka elatuksen varassa on kaksi henkilöä, suojaosuus on 1461,90 euroa kuukaudessa (922,50 € + 2 * 269,70 €).

Seuraavassa taulukossa esitetään vielä yhteenveto ulosmittausmääristä esimerkkitulo-tasoilla voimassa olevan lainsäädännön sekä edellä kuvattujen vaihtoehtojen 1, 2a ja 2b mukaan.

Nettotulo/ kk	Elätettävien määrä	Nykytila	Vaihtoehto 1	Vaihtoehto 2a	Vaihtoehto 2 b
1200	Velallinen yksin	336,00	247,8	247,8	247,80
	Velallinen + 1	169,20	51,00	19,80	77,80
	Velallinen + 2	2,40	0,00	0,00	0,00
1500	Velallinen yksin	500,00	427,80	427,80	427,80
	Velallinen + 1	369,20	231,00	199,80	257,80
	Velallinen + 2	202,40	34,20	0,00	87,80
1800	Velallinen yksin	600,00	609,10	609,10	609,10
	Velallinen + 1	569,20	411,00	381,10	439,10
	Velallinen + 2	402,40	214,20	153,10	269,10
2100	Velallinen yksin	700,00	819,10	819,10	819,10
	Velallinen + 1	700,00	591,00	591,10	649,10
	Velallinen + 2	602,40	394,20	363,10	479,10
2500	Velallinen yksin	833,33	1099,10	1099,10	1099,10
	Velallinen + 1	833,33	869,50	871,10	929,10
	Velallinen + 2	833,33	639,90	643,10	759,10
4000	Velallinen yksin	1900,80	2170,40	2170,40	2170,40
	Velallinen + 1	1433,76	1919,50	1942,40	2000,40
	Velallinen + 2	1333,33	1689,90	1714,40	1830,40

Taulukosta havaitaan, että vaihtoehtoissa käytetyillä suojaosuuden määrällä, elatuksen varassa olevien lasten perusteella tehtävillä vähennyksillä ja ulosmittausprosentteilla, ulosmittaus kevenisi pienituloisilla ja kiristyisi suurempituloisilla velallisilla nykytilaan verrattuna. Elätettävien lasten vaikutus ulosmittauksen määrään kasvaisi erityisesti keskituloisilla ulosottovelallisilla.

Työryhmä korostaa, että ehdotettujen laskentasääntöjen lopulliset prosentti- ja euro-määrät tulee määritellä huomioon ottaen mahdollinen tavoite kokonaisperimistuloksen säilyttämisestä tietyllä tasolla sekä tarpeet keventää tai kiristää joidenkin tulo luokkien

ulosmittauksen määrää nykyisestä. Huomiota on syytä kiinnittää yhtäältä siihen, että ulosmittaamatta jätettävä osuus tuloista pääsääntöisesti riittäisi kattamaan tarpeellisena pidettävät elinkustannukset. Toisaalta suojaosuuden taso ei saisi muodostua niin korkeaksi, että tarpeettoman suuri joukko ihmisiä jää ulosmittausmahdollisuuden ja siten luottomarkkinoiden ulkopuolelle.

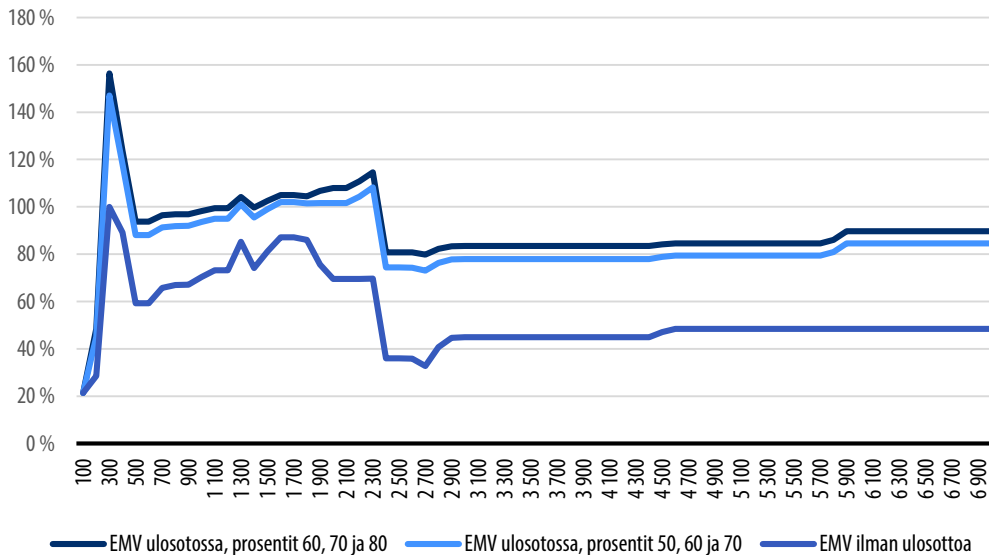
Ulosmittauksen prosenttiosuukien tulisi olla sellaiset, että järjestelmä kannustaa kaikilla tulotasoilla ainakin jossakin määrin lisätulojen hankkimiseen. Jotta ulosmittausprosentit voidaan pitää hyväksyttävällä tasolla, voi olla perusteltua säätää suojaosuuden taso tässä mietinnössä käytettyä euromäärää alemmaksikin.

Seuraavassa kuviossa 1 kuvataan esimerkinomaisesti edellä esitetyn vaihtoehto 1:n efektiivistä marginaaliveroastetta, kun otetaan huomioon verotus, sosiaaliturvaetusjärjestelmä kokonaisuutena ja ulosottopidätyksen määrä. Efektiivisellä marginaaliveroasteella kuvataan, kuinka suuri osuus palkkatulojen kasvusta jää henkilön itsensä käyttöön. Jos marginaaliveroaste on 100 prosenttia, henkilön käyttöön ei jää tulojen lisäyksestä mitään. On kuitenkin tärkeää tunnistaa, ettei verotusta ja ulosmittausta voida tosiasiasa rinnastaa toisiinsa, sillä ulosmitattu euromäärä koituu suoraan velallisen hyväksi velkojen lyhentymisen muodossa.

Kuviossa kuvataan efektiivistä marginaaliveroastetta henkilölle, joka lähtötilanteessa saa työttömän peruspäivärahaa tai työmarkkinatukea eikä hänellä ole elatuksen varassa olevia lapsia. Vaaka-akseli kuvaa palkkatulojen bruttomäärää ja pystyakseli efektiivistä marginaaliveroastetta. Vertailun vuoksi kuvioon on piirretty myös efektiivinen marginaaliveroaste ilman ulosottoa. Ulosoton huomioiva efektiivinen marginaaliveroaste kohoaa hetkellisesti hyvin korkeaksi noin 300 euron palkkatuloilla. Kohoaminen tapahtuu hetkellisesti sen jälkeen, kun henkilön tulot ovat ylittäneet ulosmittauksen aloittamisen alarajan²¹. Kuvioista havaitaan myös, että efektiivinen marginaaliveroaste korkeammilla ulosoton prosenteilla (60, 70, ja 80) nousee n. 1 300–2 500 euron tuloalueella varsin korkeaksi, jopa yli 100 prosentin. Yli 100 prosentin efektiivisistä marginaaliveroasteista seuraa, että henkilöllä jää työntöön lisäämisestä välittömästi vähemmän rahaa käyttöön, kuin pienemmällä työntöillä olisi jäänyt.

21 Suojaosuus ylittyy, koska henkilö saa myös työttömän peruspäivärahaa tai työmarkkinatukea.

Kuvio 1. Vaihtoehto 1:n efektiivinen marginaaliveroaste

Lopullisten prosentti- ja euromäärien määrittäminen edellyttää todellisen ulosmittausaineiston pohjalta tehtyjä laajempia vaikutusarvioita ja tasapainon hakemista edellä kuvattujen erisuuntaisten vaikutusten ja tavoitteiden välillä. Samassa yhteydessä on ratkaistava tarkemmin elatuksen varassa olevan henkilön huomioon ottamisen tapa ja kokonaisvaikutuksiltaan tarkoituksenmukainen euromäärä. Jatkoselvityksessä on myös arvioitava, tulisiko suojaosuuden määrä ja vaihtoehdossa 2 myös elatuksen varassa olevien henkilöiden perusteella tehtävän vähennyksen määrä säätää tarkistettavaksi vuosittain kansaneläkeindeksin muutosta vastaavasti.

Työryhmä pitää perusteltuna sitä, että ulosottokaassa säädettäisiin jatkossakin nykyiseen tapaan mahdollisuudesta ulosmitata säännönmukaista enemmän silloin, kun perittävänä on lapselle maksettava elatusapu tai siihen rinnastettava vahingonkorvaus, joka erääntyy jatkuvasti. Ulosmittaussääntöjä uudistettaessa on syytä vielä arvioida elatusapuelkoja koskevan säännöksen muutostarpeet siltä osin, kuin siinä säädetään velalliselle jätettävästä vähimmäismäärästä. Voimassa olevan sääntelyn mukaan velalliselle tulee aina jättää määräajoin maksettavista tuloista vähintään kolmasosa eikä suojaosuutta saa ulosmitata. Muista kuin määräajoin maksettavista tuloista tulee nykyisin jättää ulosmittaamatta vähintään kolmasosa kustakin palkkaerästä.

Työryhmä on pohtinut mahdollisuutta poistaa ulosmittausjärjestelmästä ilman velallisen pyyntöä myönnettävät automaattiset vapaakuukaudet mitoittamalla ulosmittauksen määrä kevyemmäksi siten, ettei automaattisille vapaakuukausille olisi enää tarvetta. Automaattisesti myönnettävien vapaakuukausien poistuminen yksinkertaistaisi

ulosmittausjärjestelmää ja vähentäisi vapaakuukausien myöntämisestä Ulosottolaitokselle aiheutuvaan työhön. Vapaakuukausien määrän väheneminen vähentäisi mahdollisesti tilanteita, joissa toimeentulotukea myönnetään väärin tulotietojen perusteella. Tieto vapaakuukaudesta voi nykyisin tulla Kansaneläkelaitokselle vasta sen jälkeen, kun velalliselle on jo ehditty maksaa perustoimeentulotukea ottamatta huomioon myönnettyä vapaakuukautta. Näissä tilanteissa liikaa maksettu tuki huomioidaan seuraavien kuukausien toimeentulotuen määrässä, mikä vaikeuttaa toimeentulotukiasiakkaan mahdollisuuksia selviytyä tulevista kuukausista.

On kuitenkin toisaalta huomattava, että automaattisten vapaakuukausien poistamisen myötä suojaosuuden taso voisi nousta, jolloin isompi osa väestöstä joutuisi ulosmittausmahdollisuuden ja siten luottomarkkinoiden ulkopuolella. Vapaakuukausien avulla on mahdollista pitää suojaosuuden taso matalampana ja siten suurempi joukko ihmisiä luottokelpoisina. Lisäksi vapaakuukaudet tuovat taloudellista joustoa sellaisillekin velallisille, joilla ei ole kykyä tai mahdollisuutta varautua yllättäviin menoihin säästämällä. Mikäli vapaakuukausien määrää vähennettäisiin nykyisestä, olisi samalla aiheellista arvioida, pitäisikö ulosmittauksen ulkopuolelle jätettävien rahavarojen määrää kasvattaa säästämisen mahdollistamiseksi²².

Työryhmä jättää myöhemmän arvioinnin varaan automaattisten vapaakuukausien säilyttämiseen liittyvän kysymyksen. Ulosmittausjärjestelmässä on joka tapauksessa perusteltua säilyttää ainakin mahdollisuus hakemuksen perusteella myönnettävään tapauskohtaiseen joustoon silloin, kun se on erityisistä syistä tarpeen. Jouston mahdollisuus voisi toteutua nykyiseen tapaan vapaakuukausia myöntämällä, ulosmittauksen määrää rajoittamalla ja ulosmittauksen aloittamista lykkäämällä. Ulosmittausjärjestelmän yksinkertaistamiseksi olisi mahdollista harkita, voitaisiinko ulosottokaassa säätää pelkästä ulosmittauksen määrän rajoittamisesta kuitenkin siten, että rajoittaminen voisi tarvittaessa toteutua vapaakuukausia vastaavalla tavalla eli siten, ettei ulosmittausta jossakin kuussa tehtäisi lainkaan.

On tärkeää huomata, että Ulosottolaitoksen nykyisten resurssien puitteissa ulosmittausta ei voida säätää sellaiseksi, että hakemuksesta tapahtuva ulosmittauksen määrän keventäminen muodostuisi pääsäännöksi tai edes erityisen käytetyksi menettelyksi. Hakemusten ja niihin liittyvän selvitysaineiston käsittely sekä velallisten yhteydenotot asiaan liittyen vaativat aina henkilötyöpanosta. Ulosmittausjärjestelmä onkin edelleen syytä mitoittaa sellaiseksi, ettei velallisilla pääsääntöisesti ole tarvetta hakemuksesta tapahtuvalle

22 Voimassa olevan lain mukaan velallisen rahavaroista tai muusta vastaavasta omaisuudesta jätetään ulosmittaamatta suojaosuuden määrä puolitoistakertaisena kuukauden ajaksi, jollei velallisella ole muuta vastaavaa tuloa (UK 4 luku 21 § 1 mom 6 kohta).

ulosmittauksen keventämiselle. Kaavamaiset laskentasäännöt ja ulosmittauksen kevennykset yhtäältä tehostavat toimintaa, mutta toisaalta myös edistävät velallisten yhdenmukaista kohtelua ulosottoasioissa. Mikäli ulosmittauksen määrä muuttuisi usein hakemusten ja esitettyjen tapauskohtausten perusteiden vuoksi, tarkoittaisi se ulosottomiehen harkintavallan merkityksen kasvua ulosottoasioissa. Tämä ei ole toivottu kehityssuunta.

Muita kuin määräajoin maksettavia tuloja koskeva laskentasääntö on nykyisellään jo varsin yksinkertainen: kustakin maksuerästä ulosmitataan lähtökohtaisesti yksi kolmasosa. Työryhmän tiedossa ei ole syitä, joiden vuoksi tätä laskentasääntöä olisi tarpeen muuttaa. Selvitettäessä edellä ehdotettujen uusien laskentasääntöjen tarkempia vaikutuksia, voitaneen mahdollisuuksien mukaan selvittää samalla myös muiden kuin määräajoin maksettavien tulojen ulosmittauksen yleisyyttä ja niistä tulevia kertymiä. Keskeistä on mahdollisuuksien mukaan varmistua siitä, onko muiden kuin määräajoin maksettavien tulojen ulosmittaus ankaruudeltaan vastaavalla tasolla kuin määräajoin maksettavien tulojen ulosmittaus.

4 Yhteenveto

Työryhmä esittää, että sosiaaliturvaetuslajien vaikutusta ulosmitattavuuteen vähennettäisiin siten, että ulosmittauskiellosta säädettäisiin vain niiden etuuksien osalta, jotka myönnetään eläke- tai sosiaalilainsäädännön nojalla määrättyyn tarkoitukseen. Muiden etuuksien ulosmitattavuus määräytyisi ainoastaan sillä perusteella, ylittääkö etuuden määrä suojaosuuden määrän. Muutos yksinkertaistaisi sosiaaliturvaetuuksien ulosmittausta ja parantaisi ulosottovelallisten yhdenvertaista kohtelua.

Lisäksi työryhmä ehdottaa ulosmittauksen laskentasääntöjen uudistamista kokonaisuutena työryhmän hahmotteleman mallin mukaisesti. Ehdotettujen laskentasääntöjen yksityiskohdat on tarkoitus tarkentaa hankkeen seuraavassa vaiheessa tehtävän vaikutusarvioinnin pohjalta. Vaikutusarvioinnin perusteella on vielä arvioitava suojaosuuden määrää, elatuksen varassa olevien henkilöiden huomioon ottamisen tapaa ja euromäärää sekä ulosmittausprosentteja eri tulotasoilla. Lisäksi jatkossa tulee arvioida vapaakuukausia ja ulosmittauksen rajoittamista sekä elatusapuvielkojen perintää koskevien säännösten muutostarpeet.

Jatkotyössä tulee selvittää ehdotettujen muutosten kustannusvaikutukset. On selvää, että muutokset sosiaaliturvaetuuksien ulosmitattavuuteen aiheuttaisivat tietojärjestelmien muutostarpeita ainakin Ulosottolaitokselle ja Kansaneläkelaitokselle. Tulojen ulosmittauksen laskentasääntöjen muuttaminen aiheuttaisi tietojärjestelmien muutostarpeita Ulosottolaitoksen ja Kansaneläkelaitoksen lisäksi hyvin laajasti erilaisille tulonmaksajille, kuten julkisen ja yksityisen sektorin työntantajille, tilitoimistoille ja muille palkanlaskentapalveluja tarjoaville yrityksille. Muutosten henkilöresurssivaikutukset viranomaisille tulee niin ikään selvittää.

Työryhmän esittämän mallin mukainen uudistus tarkoittaisi erittäin isoa muutosta tulojen ulosmittausjärjestelmään ja se on valmisteltava huolellisesti. Vuonna 2021 tulojen ulosmittauksesta kertyi 42 prosenttia Ulosottolaitoksen koko perimistuloksesta. Uudistuksen sisällöllä ja hallitulla toteuttamisella on näin ollen suuri merkitys ulosoton asianosaisten oikeusturvan toteutumiseen ja kokemukseen ulosottojärjestelmän oikeudenmukaisuudesta. Uudistuksessa tulee ottaa huomioon myös ulosottotoiminnan vaikutus valtion taloudelle. Ulosoton perimistuloksesta noin 36 prosenttia tilitetään julkis-oikeudellisille veloille ja valtion ulosottomaksutulokertymä on vuosittain noin 83–87 miljoonaa euroa. Tulojen ulosmittausjärjestelmän muutokset voivat vaikuttaa merkittävästi niin perimistulokseen kuin ulosottomaksutuloihinkin.

Liite 1 Sosiaaliturvaetuuksien ulosmittauskelpoisuus

Opintoetuedet

Etuus	Ulosmittauskelpoinen	Lasketaan vain tulopohjaan	Ei ulosmittauskelpoinen eikä lasketa tulopohjaan
Opintoraha		x	
Opintolainan valtiontakaus			x
Asumislisä			x
Opintolainahyvitys			x
Korkoavustus			x
Koulumatkatuki			x

Perhe-etuedet

Etuus	Ulosmittauskelpoinen	Lasketaan vain tulopohjaan	Ei ulosmittauskelpoinen eikä lasketa tulopohjaan
Raskausraha	x		
Erityisraskausraha	x		
Vanhempainraha	x		
Osittainen vanhempainraha	x		
Kotihoidon tuki (sis. hoitorahan, hoitolisän ja kuntalisän)		x	
Joustava hoitoraha		x	
Osittainen hoitoraha		x	

Etuus	Ulosmittaus- kelpoinen	Lasketaan vain tulopohjaan	Ei ulosmittauskelpoinen eikä lasketa tulopohjaan
Yksityisen hoidon tuki			x ²³
Äitiysavustus			x
Adoptiotuki			x
Lapsilisä			x
Elatustuki			x

Sairausvakuutuslain mukaiset muut etuudet

Etuus	Ulosmittaus- kelpoinen	Lasketaan vain tulopohjaan	Ei ulosmittauskelpoinen eikä lasketa tulopohjaan
Sairauspäiväraha	x		
Osasairauspäiväraha	x		
Tartuntatautipäiväraha	x		
Luovutuspäiväraha	x		
Erityishoitoraha	x		
Sairaanhoidokustannusten korvaus			x

Kansaneläkelaitoksen maksamat kuntoutusetuudet ja kuntoutusrahaetuudet

Etuus	Ulosmittaus- kelpoinen	Lasketaan vain tulopohjaan	Ei ulosmittaus- kelpoinen eikä lasketa tulopohjaan
Kuntoutusraha		x	
Nuoren kuntoutusraha		x	

23 Maksetaan suoraan yksityiselle hoitajalle tai varhaiskasvatuksen tuottajalle. Tuki ei ole ulosmitattavissa sen henkilön tulona, jolle tuki myönnetään eikä tukea lasketa tällaisen henkilön tulopohjaan.

Etuus	Ulosmittaus- kelpoinen	Lasketaan vain tulopohjaan	Ei ulosmittaus- kelpoinen eikä lasketa tulopohjaan
Kuntoutusavustus		x	
Ylläpitokorvaus			x
Kustannusten ja matkakustannusten korvaus			x
Elinkeinotuki			x

Työttömyysetuudet

Etuus	Ulosmittaus- kelpoinen	Lasketaan vain tulopohjaan	Ei ulosmittauskelpoinen eikä lasketa tulopohjaan
Ansiopäiväraha	x		
Peruspäiväraha		x	
Työmarkkinatuki		x	
Liikkuvuusavustus			x
Kulukorvaus			x

Aikuiskoulutustuki ja vuorottelukorvaus

Etuus	Ulosmittaus- kelpoinen	Lasketaan vain tulopohjaan	Ei ulosmittauskelpoinen eikä lasketa tulopohjaan
Aikuiskoulutustuki	x		
Ammattitutkintostipendi	x		
Vuorottelukorvaus perustuen peruspäivärahaan		x	
Vuorottelukorvaus perustuen ansiopäivärahaan	x		

Eläke-etuudet

Etuus	Ulosmittauskelpoinen	Ulosmittauskelpoinen vain elatusapuvelasta	Lasketaan tulopohjaan	Ei ulosmittauskelpoinen eikä lasketa tulopohjaan
Työeläke ²⁴	x			
Kansaneläke		x	x	
Takuueläke			x	
Eläketuki		x	x	
Lapsikorotus		x	x	
Rintamalisä		x	x	
Ylimääräinen rintamalisä		x	x	
Kansaneläkelain mukainen perhe-eläke (lapseneläke ja leskeneläke)		x	x	

Vammaisetuudet

Etuus	Ulosmittauskelpoinen	Lasketaan vain tulopohjaan	Ei ulosmittauskelpoinen eikä lasketa tulopohjaan
Alle 16-vuotiaan vammaistuki			x
16 vuotta täyttäneen vammaistuki			x
Eläkettä saavan hoitotuki			x
Hoitotuen osana maksettava veteraanilisä			x

²⁴ Voi olla työkyvyttömyyseläke, vanhuuseläke, perhe-eläke, maatalouden erityiseläke tai kuntoutusetuus

Omaishoidon tuki

Etuus	Ulosmittauskelpoinen	Lasketaan vain tulopohjaan	Ei ulosmittauskelpoinen eikä lasketa tulopohjaan
Omaishoidon tuki	x		

Asumisen tuet

Etuus	Ulosmittauskelpoinen	Lasketaan vain tulopohjaan	Ei ulosmittauskelpoinen eikä lasketa tulopohjaan
Yleinen asumistuki			x
Eläkkeensaajan asumistuki			x
Opiskelijan asumislisä			x

Sotilasavustus

Etuus	Ulosmittauskelpoinen	Lasketaan vain tulopohjaan	Ei ulosmittauskelpoinen eikä lasketa tulopohjaan
Perusavustus		x	
Asumisavustus			x
Korkoavustus			x
Erityisavustus			x
Elatusavustus			x

Toimeentulotuki

Etuus	Ulosmittauskelpoinen	Lasketaan vain tulopohjaan	Ei ulosmittauskelpoinen eikä lasketa tulopohjaan
Toimeentulotuki			x

Liite 2 Toimeentulotuessa yksin asuvien huomioon otetut menot ja tulot keskimäärin ajalla 12/2021–11/2022

Kotitaloustyyppi	Yksin asuvat
Maksetut kuukaudet vuoden aikana	1 035 329
Menot	
Huomioidut menot yhteensä	1 066,53 €
Perusosa	505,32 €
Ilmoitettu vuokra	507,64 €
Muut asumismenot (sähkö, kotivakuutus yms)	19,53 €
Terveystenhoitomienot	36,01 €
Tulot	
Huomioidut ansiotulot	34,88 €
Etuustulo (sis. Asumistukitulon)	679,87 €
Asumistukitulo	279,61 €

Liite 3

Vaihtoehto 1

Suojaosuus/velallinen yksin	Suojaosuus/1 elätettävä (+ 328)	Suojaosuus/ 2 elätettävää (+ 2 x 328)
787	1 115	1 443

Laskentasäännöt

Velallisen nettotuloista vähennetään suojaosuus ja vähentämisen jälkeen jäljelle jääneistä tuloista ulosmitataan

- 60 prosenttia niistä jäljelle jääneistä tuloista, jotka ovat enintään 1 000 euroa kuukaudessa
- 70 prosenttia niistä jäljelle jääneistä tuloista, jotka ovat yli 1 000 euroa ja enintään 3 000 euroa kuukaudessa
- 80 prosenttia niistä jäljelle jääneistä tuloista, jotka ovat yli 3 000 euroa kuukaudessa.

Nettotulo	Ulosmittaus: velallinen yksin	Ulosmittaus: + 1 elätettävä	Yhden elätettävän vaikutus	Ulosmittaus: + 2 elätettävää	Toisen elätettävän vaikutus
700	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
800	7,80	0,00	7,80	0,00	0,00
900	67,80	0,00	67,80	0,00	0,00
1 000	127,80	0,00	127,80	0,00	0,00
1 100	187,80	0,00	187,80	0,00	0,00
1 200	247,80	51,00	196,80	0,00	51,00
1 300	307,80	111,00	196,80	0,00	111,00
1 400	367,80	171,00	196,80	0,00	171,00
1 500	427,80	231,00	196,80	34,20	196,80
1 600	487,80	291,00	196,80	94,20	196,80
1 700	547,80	351,00	196,80	154,20	196,80
1 800	609,10	411,00	198,10	214,20	196,80
1 900	679,10	471,00	208,10	274,20	196,80
2 000	749,10	531,00	218,10	334,20	196,80
2 100	819,10	591,00	228,10	394,20	196,80
2 200	889,10	659,50	229,60	454,20	205,30
2 300	959,10	729,50	229,60	514,20	215,30
2 400	1 029,10	799,50	229,60	574,20	225,30
2 500	1 099,10	869,50	229,60	639,90	229,60
2 600	1 169,10	939,50	229,60	709,90	229,60
2 700	1 239,10	1 009,50	229,60	779,90	229,60

Nettotulo	Ulosmittaus: velallinen yksin	Ulosmittaus: + 1 elätettävä	Yhden elätettävän vaikutus	Ulosmittaus: + 2 elätettävää	Toisen elätettävän vaikutus
2 800	1 309,10	1 079,50	229,60	849,90	229,60
2 900	1 379,10	1 149,50	229,60	919,90	229,60
3 000	1 449,10	1 219,50	229,60	989,90	229,60
3 100	1 519,10	1 289,50	229,60	1 059,90	229,60
3 200	1 589,10	1 359,50	229,60	1 129,90	229,60
3 300	1 659,10	1 429,50	229,60	1 199,90	229,60
3 400	1 729,10	1 499,50	229,60	1 269,90	229,60
3 500	1 799,10	1 569,50	229,60	1 339,90	229,60
3 600	1 869,10	1 639,50	229,60	1 409,90	229,60
3 700	1 939,10	1 709,50	229,60	1 479,90	229,60
3 800	2 010,40	1 779,50	230,90	1 549,90	229,60
3 900	2 090,40	1 849,50	240,90	1 619,90	229,60
4 000	2 170,40	1 919,50	250,90	1 689,90	229,60
4 100	2 250,40	1 989,50	260,90	1 759,90	229,60
4 200	2 330,40	2 068,00	262,40	1 829,90	238,10
4 300	2 410,40	2 148,00	262,40	1 899,90	248,10
4 400	2 490,40	2 228,00	262,40	1 969,90	258,10
4 500	2 570,40	2 308,00	262,40	2 045,60	262,40
4 600	2 650,40	2 388,00	262,40	2 125,60	262,40
4 700	2 730,40	2 468,00	262,40	2 205,60	262,40
4 800	2 810,40	2 548,00	262,40	2 285,60	262,40

Nettotulo	Ulosmittaus: velallinen yksin	Ulosmittaus: + 1 elätettävä	Yhden elätettävän vaikutus	Ulosmittaus: + 2 elätettävää	Toisen elätettävän vaikutus
4 900	2 890,40	2 628,00	262,40	2 365,60	262,40
5 000	2 970,40	2 708,00	262,40	2 445,60	262,40
5 100	3 050,40	2 788,00	262,40	2 525,60	262,40
5 200	3 130,40	2 868,00	262,40	2 605,60	262,40
5 300	3 210,40	2 948,00	262,40	2 685,60	262,40
5 400	3 290,40	3 028,00	262,40	2 765,60	262,40
5 500	3 370,40	3 108,00	262,40	2 845,60	262,40
5 600	3 450,40	3 188,00	262,40	2 925,60	262,40
5 700	3 530,40	3 268,00	262,40	3 005,60	262,40
5 800	3 610,40	3 348,00	262,40	3 085,60	262,40
5 900	3 690,40	3 428,00	262,40	3 165,60	262,40
6 000	3 770,40	3 508,00	262,40	3 245,60	262,40
6 100	3 850,40	3 588,00	262,40	3 325,60	262,40
6 200	3 930,40	3 668,00	262,40	3 405,60	262,40
6 300	4 010,40	3 748,00	262,40	3 485,60	262,40
6 400	4 090,40	3 828,00	262,40	3 565,60	262,40
6 500	4 170,40	3 908,00	262,40	3 645,60	262,40
6 600	4 250,40	3 988,00	262,40	3 725,60	262,40
6 700	4 330,40	4 068,00	262,40	3 805,60	262,40
6 800	4 410,40	4 148,00	262,40	3 885,60	262,40
6 900	4 490,40	4 228,00	262,40	3 965,60	262,40

Nettotulo	Ulosmittaus: velallinen yksin	Ulosmittaus: + 1 elätettävä	Yhden elätettävän vaikutus	Ulosmittaus: + 2 elätettävää	Toisen elätettävän vaikutus
7 000	4 570,40	4 308,00	262,40	4 045,60	262,40
7 100	4 650,40	4 388,00	262,40	4 125,60	262,40
7 200	4 730,40	4 468,00	262,40	4 205,60	262,40
7 300	4 810,40	4 548,00	262,40	4 285,60	262,40
7 400	4 890,40	4 628,00	262,40	4 365,60	262,40
7 500	4 970,40	4 708,00	262,40	4 445,60	262,40
7 600	5 050,40	4 788,00	262,40	4 525,60	262,40

Liite 4

Vaihtoehto 2a

Suojaosuus

787

Laskentasäännöt

Velallisen nettotuloista vähennetään suojaosuus ja vähentämisen jälkeen jäljelle jääneistä tuloista ulosmitataan

- 60 prosenttia niistä jäljelle jääneistä tuloista, jotka ovat enintään 1 000 euroa kuukaudessa
- 70 prosenttia niistä jäljelle jääneistä tuloista, jotka ovat yli 1 000 euroa ja enintään 3 000 euroa kuukaudessa
- 80 prosenttia niistä jäljelle jääneistä tuloista, jotka ovat yli 3 000 euroa kuukaudessa.

Jokainen elatuksen varassa oleva lapsi pienentää edellä sanotulla tavalla laskettua ulosmittauksen määrää 228 eurolla.

Nettotulo	Ulosmittaus: velallinen yksin	Ulosmittaus: + 1 elätettävä	Yhden elätettävän vaikutus	Ulosmittaus: + 2 elätettävää	Toisen elätettävän vaikutus
700	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
800	7,80	0,00	7,80	0,00	0,00
900	67,80	0,00	67,80	0,00	0,00
1 000	127,80	0,00	127,80	0,00	0,00
1 100	187,80	0,00	187,80	0,00	0,00
1 200	247,80	19,80	228,00	0,00	19,80
1 300	307,80	79,80	228,00	0,00	79,80
1 400	367,80	139,80	228,00	0,00	139,80
1 500	427,80	199,80	228,00	0,00	199,80
1 600	487,80	259,80	228,00	31,80	228,00
1 700	547,80	319,80	228,00	91,80	228,00
1 800	609,10	381,10	228,00	153,10	228,00
1 900	679,10	451,10	228,00	223,10	228,00
2 000	749,10	521,10	228,00	293,10	228,00
2 100	819,10	591,10	228,00	363,10	228,00
2 200	889,10	661,10	228,00	433,10	228,00
2 300	959,10	731,10	228,00	503,10	228,00
2 400	1 029,10	801,10	228,00	573,10	228,00
2 500	1 099,10	871,10	228,00	643,10	228,00
2 600	1 169,10	941,10	228,00	713,10	228,00
2 700	1 239,10	1 011,10	228,00	783,10	228,00

Nettotulo	Ulosmittaus: velallinen yksin	Ulosmittaus: + 1 elätettävä	Yhden elätettävän vaikutus	Ulosmittaus: + 2 elätettävää	Toisen elätettävän vaikutus
2 800	1 309,10	1 081,10	228,00	853,10	228,00
2 900	1 379,10	1 151,10	228,00	923,10	228,00
3 000	1 449,10	1 221,10	228,00	993,10	228,00
3 100	1 519,10	1 291,10	228,00	1 063,10	228,00
3 200	1 589,10	1 361,10	228,00	1 133,10	228,00
3 300	1 659,10	1 431,10	228,00	1 203,10	228,00
3 400	1 729,10	1 501,10	228,00	1 273,10	228,00
3 500	1 799,10	1 571,10	228,00	1 343,10	228,00
3 600	1 869,10	1 641,10	228,00	1 413,10	228,00
3 700	1 939,10	1 711,10	228,00	1 483,10	228,00
3 800	2 010,40	1 782,40	228,00	1 554,40	228,00
3 900	2 090,40	1 862,40	228,00	1 634,40	228,00
4 000	2 170,40	1 942,40	228,00	1 714,40	228,00
4 100	2 250,40	2 022,40	228,00	1 794,40	228,00
4 200	2 330,40	2 102,40	228,00	1 874,40	228,00
4 300	2 410,40	2 182,40	228,00	1 954,40	228,00
4 400	2 490,40	2 262,40	228,00	2 034,40	228,00
4 500	2 570,40	2 342,40	228,00	2 114,40	228,00
4 600	2 650,40	2 422,40	228,00	2 194,40	228,00
4 700	2 730,40	2 502,40	228,00	2 274,40	228,00
4 800	2 810,40	2 582,40	228,00	2 354,40	228,00
4 900	2 890,40	2 662,40	228,00	2 434,40	228,00

Nettotulo	Ulosmittaus: velallinen yksin	Ulosmittaus: + 1 elätettävä	Yhden elätettävän vaikutus	Ulosmittaus: + 2 elätettävää	Toisen elätettävän vaikutus
5 000	2 970,40	2 742,40	228,00	2 514,40	228,00
5 100	3 050,40	2 822,40	228,00	2 594,40	228,00
5 200	3 130,40	2 902,40	228,00	2 674,40	228,00
5 300	3 210,40	2 982,40	228,00	2 754,40	228,00
5 400	3 290,40	3 062,40	228,00	2 834,40	228,00
5 500	3 370,40	3 142,40	228,00	2 914,40	228,00
5 600	3 450,40	3 222,40	228,00	2 994,40	228,00
5 700	3 530,40	3 302,40	228,00	3 074,40	228,00
5 800	3 610,40	3 382,40	228,00	3 154,40	228,00
5 900	3 690,40	3 462,40	228,00	3 234,40	228,00
6 000	3 770,40	3 542,40	228,00	3 314,40	228,00
6 100	3 850,40	3 622,40	228,00	3 394,40	228,00
6 200	3 930,40	3 702,40	228,00	3 474,40	228,00
6 300	4 010,40	3 782,40	228,00	3 554,40	228,00
6 400	4 090,40	3 862,40	228,00	3 634,40	228,00
6 500	4 170,40	3 942,40	228,00	3 714,40	228,00
6 600	4 250,40	4 022,40	228,00	3 794,40	228,00
6 700	4 330,40	4 102,40	228,00	3 874,40	228,00
6 800	4 410,40	4 182,40	228,00	3 954,40	228,00
6 900	4 490,40	4 262,40	228,00	4 034,40	228,00
7 000	4 570,40	4 342,40	228,00	4 114,40	228,00

Nettotulo	Ulosmittaus: velallinen yksin	Ulosmittaus: + 1 elätettävä	Yhden elätettävän vaikutus	Ulosmittaus: + 2 elätettävää	Toisen elätettävän vaikutus
7 100	4 650,40	4 422,40	228,00	4 194,40	228,00
7 200	4 730,40	4 502,40	228,00	4 274,40	228,00
7 300	4 810,40	4 582,40	228,00	4 354,40	228,00
7 400	4 890,40	4 662,40	228,00	4 434,40	228,00
7 500	4 970,40	4 742,40	228,00	4 514,40	228,00
7 600	5 050,40	4 822,40	228,00	4 594,40	228,00

Vaihtoehto 2b

Suojaosuus

787

Laskentasäännöt

Velallisen nettotuloista vähennetään suojaosuus ja vähentämisen jälkeen jäljelle jääneistä tuloista ulosmitataan

- 60 prosenttia niistä jäljelle jääneistä tuloista, jotka ovat enintään 1 000 euroa kuukaudessa
- 70 prosenttia niistä jäljelle jääneistä tuloista, jotka ovat yli 1 000 euroa ja enintään 3 000 euroa kuukaudessa
- 80 prosenttia niistä jäljelle jääneistä tuloista, jotka ovat yli 3 000 euroa kuukaudessa.

Jokainen elatuksen varassa oleva lapsi pienentää edellä sanotulla tavalla laskettua ulosmittauksen määrää 170 eurolla.

Nettotulo	Ulosmittaus: velallinen yksin	Ulosmittaus: + 1 elätettävä	Yhden elätettävän vaikutus	Ulosmittaus: + 2 elätettävää	Toisen elätettävän vaikutus
700	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
800	7,80	0,00	7,80	0,00	0,00
900	67,80	0,00	67,80	0,00	0,00
1 000	127,80	0,00	127,80	0,00	0,00
1 100	187,80	17,80	170,00	0,00	17,80
1 200	247,80	77,80	170,00	0,00	77,80
1 300	307,80	137,80	170,00	0,00	137,80
1 400	367,80	197,80	170,00	27,80	170,00
1 500	427,80	257,80	170,00	87,80	170,00
1 600	487,80	317,80	170,00	147,80	170,00
1 700	547,80	377,80	170,00	207,80	170,00
1 800	609,10	439,10	170,00	269,10	170,00
1 900	679,10	509,10	170,00	339,10	170,00
2 000	749,10	579,10	170,00	409,10	170,00
2 100	819,10	649,10	170,00	479,10	170,00
2 200	889,10	719,10	170,00	549,10	170,00
2 300	959,10	789,10	170,00	619,10	170,00
2 400	1 029,10	859,10	170,00	689,10	170,00
2 500	1 099,10	929,10	170,00	759,10	170,00
2 600	1 169,10	999,10	170,00	829,10	170,00
2 700	1 239,10	1 069,10	170,00	899,10	170,00

Nettotulo	Ulosmittaus: velallinen yksin	Ulosmittaus: + 1 elätettävä	Yhden elätettävän vaikutus	Ulosmittaus: + 2 elätettävää	Toisen elätettävän vaikutus
2 800	1 309,10	1 139,10	170,00	969,10	170,00
2 900	1 379,10	1 209,10	170,00	1 039,10	170,00
3 000	1 449,10	1 279,10	170,00	1 109,10	170,00
3 100	1 519,10	1 349,10	170,00	1 179,10	170,00
3 200	1 589,10	1 419,10	170,00	1 249,10	170,00
3 300	1 659,10	1 489,10	170,00	1 319,10	170,00
3 400	1 729,10	1 559,10	170,00	1 389,10	170,00
3 500	1 799,10	1 629,10	170,00	1 459,10	170,00
3 600	1 869,10	1 699,10	170,00	1 529,10	170,00
3 700	1 939,10	1 769,10	170,00	1 599,10	170,00
3 800	2 010,40	1 840,40	170,00	1 670,40	170,00
3 900	2 090,40	1 920,40	170,00	1 750,40	170,00
4 000	2 170,40	2 000,40	170,00	1 830,40	170,00
4 100	2 250,40	2 080,40	170,00	1 910,40	170,00
4 200	2 330,40	2 160,40	170,00	1 990,40	170,00
4 300	2 410,40	2 240,40	170,00	2 070,40	170,00
4 400	2 490,40	2 320,40	170,00	2 150,40	170,00
4 500	2 570,40	2 400,40	170,00	2 230,40	170,00
4 600	2 650,40	2 480,40	170,00	2 310,40	170,00
4 700	2 730,40	2 560,40	170,00	2 390,40	170,00
4 800	2 810,40	2 640,40	170,00	2 470,40	170,00
4 900	2 890,40	2 720,40	170,00	2 550,40	170,00

Nettotulo	Ulosmittaus: velallinen yksin	Ulosmittaus: + 1 elätettävä	Yhden elätettävän vaikutus	Ulosmittaus: + 2 elätettävää	Toisen elätettävän vaikutus
5 000	2 970,40	2 800,40	170,00	2 630,40	170,00
5 100	3 050,40	2 880,40	170,00	2 710,40	170,00
5 200	3 130,40	2 960,40	170,00	2 790,40	170,00
5 300	3 210,40	3 040,40	170,00	2 870,40	170,00
5 400	3 290,40	3 120,40	170,00	2 950,40	170,00
5 500	3 370,40	3 200,40	170,00	3 030,40	170,00
5 600	3 450,40	3 280,40	170,00	3 110,40	170,00
5 700	3 530,40	3 360,40	170,00	3 190,40	170,00
5 800	3 610,40	3 440,40	170,00	3 270,40	170,00
5 900	3 690,40	3 520,40	170,00	3 350,40	170,00
6 000	3 770,40	3 600,40	170,00	3 430,40	170,00
6 100	3 850,40	3 680,40	170,00	3 510,40	170,00
6 200	3 930,40	3 760,40	170,00	3 590,40	170,00
6 300	4 010,40	3 840,40	170,00	3 670,40	170,00
6 400	4 090,40	3 920,40	170,00	3 750,40	170,00
6 500	4 170,40	4 000,40	170,00	3 830,40	170,00
6 600	4 250,40	4 080,40	170,00	3 910,40	170,00
6 700	4 330,40	4 160,40	170,00	3 990,40	170,00
6 800	4 410,40	4 240,40	170,00	4 070,40	170,00
6 900	4 490,40	4 320,40	170,00	4 150,40	170,00
7 000	4 570,40	4 400,40	170,00	4 230,40	170,00
7 100	4 650,40	4 480,40	170,00	4 310,40	170,00

Nettotulo	Ulosmittaus: velallinen yksin	Ulosmittaus: + 1 elätettävä	Yhden elätettävän vaikutus	Ulosmittaus: + 2 elätettävää	Toisen elätettävän vaikutus
7 200	4 730,40	4 560,40	170,00	4 390,40	170,00
7 300	4 810,40	4 640,40	170,00	4 470,40	170,00
7 400	4 890,40	4 720,40	170,00	4 550,40	170,00
7 500	4 970,40	4 800,40	170,00	4 630,40	170,00
7 600	5 050,40	4 880,40	170,00	4 710,40	170,00

Oikeusministeriö
PL 25
00023 Valtioneuvosto
www.oikeusministerio.fi

Justitieministeriet
PB 25
00023 Statsrådet
www.justitieministeriet.fi

ISSN 2490-1172 (PDF)
ISBN 978-952-400-691-0 (PDF)